

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Β'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1882

ΑΡΙΘ. 7

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — Κοινοβουλευτικά. — Περί μέτρων και σταθμῶν. — 'Ιουλίου Σίμωνος: 'Ο μικρὸς πολίτης. — Ἀρχὴ καὶ σημασία τῆς παροιμίας «ὕπὸ μανδραγόραν» καθεύδειν. — Ἀπάντησις πρὸς τὴν ἐπίκρισιν τῆς πραγματείας «Τοῦ δυσυνθέτου τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὰς γαστράς καὶ τὴν φιλοσοφίαν» ὑπὸ 'Ιω. Α. Βαρελά. — Καρόλου Δελύς: 'Ο ἀγαθὸς Λαζαρίλλης.

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΑ

Ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ἤρξαντο ἤδη αἱ συζητήσεις ἐπὶ τῶν ἐξελέγγξεων τῶν ἐκλογῶν, καθ' ἃ δὲ ἤδη ἐγένετο γνωστόν, ἡ ἀντιπολιτευσις ἔχει ὑπὲρ ἑαυτῆς τὴν πλειονοψηφίαν. Μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τῆς ἐκλογῆς τῆς ἐπαρχίας Ἀγυῖας, ἤρξατο ἡ συζήτησις ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ δήμου Ἀδάμαντος, τῆς ἐπαρχίας Μήλου. Ἐν τῷ δήμῳ Ἀδάμαντι ὑπάρχει συνοικισμὸς Κρητῶν, ἐπομένως ἡ κυβέρνησις ἐσχέφθη καὶ ἐπ' αὐτοῦ νὰ κερδοσκοπήσῃ καὶ νὰ διορίσῃ, οὕτως εἰπεῖν, τὸν βουλευτὴν τῆς. Καὶ ἄλλοτε ἦλθε τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπὶ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ τάπητος, πρωτοστατούσης δὲ τῆς σήμερον κυβερνήσεως, ἀπεκλείσθη τοῦ δικαιώματος, ὅπως ὁ ἐν Ἀδάμαντι τῶν Κρητῶν συνοικισμὸς πέμψῃ τὸν ἀντιπρόσωπόν του· ἀλλὰ σήμερον ἄλλως σκέπτεται ἡ κυβέρνησις, διότι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν βλέπουσα διαφεύγουσαν τὴν κυβερνητικὴν ἐξουσίαν, ἐσχέπτετο περὶ ἀριθμοῦ καὶ μόνον, δηλαδὴ πῶς νὰ καταρτίσῃ πλειονοψηφίαν, εἰς τοῦτο δ' ἔβλεπε συντελεστικόν, ὅπως καὶ ὁ Ἀδάμας στείλῃ τὸν διορισθέντα βουλευτὴν του, ὅστις καὶ ἐτύγχανε φίλος τοῦ διέποντος ἤδη κυβερνητικοῦ ἡμῶν συστήματος. Καὶ δὴ πρῶτον ἀνεκηρύσσεται ὁ ὑποψήφιος βουλευτὴς, καὶ κατόπιν ἐξεδίδεται

τὸ διάταγμα τὸ χορηγοῦν καὶ εἰς τὸν συνοικισμὸν τοῦ Ἀδάμαντος τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξῃ βουλευτὴν. Ἐπομένως ἀπεκλείετο πᾶς ἄλλος τοῦ νὰ θέσῃ κάλην ἐν τῷ Ἀδάμαντι, διότι εἶχε παρέλθει πλέον ἡ προθεσμία τῆς ἀνακηρύξεως τῶν βουλευτῶν καὶ ὁ ἀνακηρυχθεὶς ἤδη, κατὰ τὴν λογικὴν τῆς κυβερνήσεως, καὶ διὰ μιᾶς ψήφου θὰ ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ κοινοβούλιον. Μάτην ὁ πρωθυπουργὸς ἀνεμίμησεν ἰδίως εἰς τοὺς ἐκ Θεσσαλίας βουλευτάς, ὅτι ὤφειλον νὰ δεχθῶσιν ὅπως καὶ ἡ Κρήτη ἀντιπροσωπευθῇ ἐν τῷ κοινοβουλίῳ. Οὐδεὶς ἀρνεῖται τοῦτο, ἀλλὰ δέον ν' ἀντιπροσωπευθῇ νομίμως καὶ οὐχὶ ὁ ἀποστελλόμενος δῆθεν ἐκ τῶν Κρητῶν βουλευτὴς νὰ εἶναι, οὐδὲν πλέον οὐδὲν ἔλαττον, διωρισμένος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Μάτην ὁ πρωθυπουργὸς προσεπάθησε νὰ μαλάξῃ τὰς καρδίας τῶν ἀτιθάσων ἀντιπάλων του, ὁ ἀρχηγὸς τῆς μεγαλειτέρας μερίδος τῆς ἀντιπολιτεύσεως κατεκεραύνωσεν αὐτὸν διὰ τῶν μᾶλλον λογικῶν καὶ δικαιῶν ἐπιχειρημάτων. Βουλευτὴς δὲ Θεσσαλὸς ἀνέμνησεν αὐτῷ, ὅτι ὤφειλεν ἡ κυβέρνησις νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐκλέξωσι βουλευτάς καὶ ὁ συνοικισμὸς τῶν Μακεδόνων καὶ οἱ χάριν αὐτοῦ τούτου ἀποκλεισθέντες ἐκ τῆς Ἠπείρου, τῆς Ἐλασσῶνος καὶ τοῦ Ὀλύμπου. Τὸ ζήτημα ἦτο ὑψηλόν καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ καταβιβασθῇ ἐπὶ τοσοῦτον

ὑπὸ τῆς κυβερνητικῆς φατρίας ἐν τῷ κοινοβουλίῳ. Οἱ Κρήτες ἐθυσίασαν τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς ἐνώσεώς των μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ διορισθεὶς βουλευτὴς οὐδὲν ὑπὲρ τῆς Κρήτης ἐθυσίασεν. Ὑπῆρχον ὀνόματα καὶ ἄνδρες ἄλλοι δυνάμενοι νὰ ἐκλεγῶσι καὶ οὐχὶ νὰ διορισθῶσιν, ἐπαξίως δὲ ν' ἀντιπροσωπεύσωσι τὴν πατρίδα των, ἀλλ' εἰς αὐτοὺς ἡ κυβέρνησις ἐκλείει τὴν θύραν τοῦ κοινοβουλίου διὰ τῆς παρελεύσεως τῆς προθεσμίας τῆς ἀνακηρύξεως ἀνακηρυθέντος ἐν καιρῷ ἐνός καὶ μόνου καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ διατάγματος τοῦ ὀρίζοντος τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ εἰς τὸν Ἀδάμαντα. Ἡ βουλή μετὰ διήμερον συζήτησιν ἠκύρωσε τὴν ἐκλογὴν καὶ ταχέως προέβη, ἐπικυροῦσα τὰς λοιπὰς ἐκλογάς, μέχρις Αἰγίνης.

Καὶ ἡ Αἴγινα ἔπρεπε νὰ καταναλώσῃ πολλὰς ὥρας ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκλεκτός οὗτος τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀπεπέμφθη τοῦ βουλευτηρίου λόγῳ δωροδοκίας καὶ ἐγκαταστάσεως μόλις ἡμερῶν ὀλίγων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ πρὸ τῆς καθ' ἅπαν τὸ κράτος ἐκλογῆς τῶν βουλευτῶν. Μετὰ τὴν Αἴγιναν ὁ ἀγὼν συνήφθη ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς Βάλτου, ἣν ἠκύρωσεν ἡ Βουλή, λόγῳ κυβερνητικῶν ἐπεμβάσεων, ἀπεπέμφθη δὲ οὕτω καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν. Πρῶτον ἤδη δέ, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, ἠκυρώθη ἐκλογὴ ὑπουργοῦ.

Οὕτως ἔχουσι τὰ κοινοβουλευτικὰ ἡμῶν. Ἐν ᾧ δὲ πάλιν ἡ Ἀνατολὴ ἤρξατο συνταρασσομένη, ἡμεῖς κατατριβόμεθα εἰς προσωπικὰς συζητήσεις καὶ βουλευτικὰς ἐξελέγξεις!

ΠΕΡΙ ΜΕΤΡῶΝ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜῶΝ

ἮΠΟ

ΘΩΩΝΟΣ Α. ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ φυσικαῖς ἐπιστήμαις

Διὰ τοῦ Τηλεγράφου πρὸ πολλοῦ ἐπρότεινα τὴν γενικὴν εἰσαγωγὴν καὶ παρ' ἡμῖν τοῦ μετρικοῦ συστήματος καὶ τὴν τοῦ γραμμικοῦ, ἀντὶ τῆς παλαιᾶς τουρκικῆς ὁδοῦ.

Ἐκτοτε καὶ ἡ Τουρκία αὐτὴ ἐποιήσατο ἐν βῆμα προόδου, εἰσαγαγοῦσα τὸ μέτρον ἐν τῷ κράτει

αὐτῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα *arsin*.¹ Ἡμεῖς ὁμῶς καίτοι καυχόμενοι καὶ ἐναβρυνόμενοι διὰ τὰς ἐν ὄλοις τοῖς κλάδοις προόδους ἡμῶν, καθυστεροῦμεν καὶ αὐτῆς τῆς Τουρκίας, διατηροῦντες σύστημα παλαιὸν καὶ ὑπὸ πάντων ἀποδοκιμαζόμενον.

Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ δὲν θέλω παύσει ἐργαζόμενος πρὸς βελτίωσιν τῶν κακῶς κειμένων ἐν τῇ πατρίδι μου καὶ θέλω θεωρήσει μεγάλην ἐμοῦ ἱκανοποίησιν ἂν δυνηθῶ καὶ κατ' ἐλάχιστον νὰ συντελέσω εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἐπανέρχομαι λοιπὸν σήμερον εἰς τὴν πρότασιν περὶ γενικῆς εἰσαγωγῆς τοῦ μετρικοῦ καὶ γραμμικοῦ συστήματος ἐν Ἑλλάδι, συμπληρῶν ἐν πολλοῖς τὴν πρώτην πραγματείαν μου καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὴν σύγκρισιν τῶν φαρμακευτικῶν βαρῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν συμβόλων, ἧτοι τὴν κατὰ συντομίαν ἔκφρασιν τῶν διαφόρων ὑποδιαρέσεων τῶν βαρῶν καὶ μέτρων.

Ἄν δὲ ἡ ἀρμοδιὰ ἀρχὴ δὲν φροντίσῃ νῦν περὶ τῆς ἀναγκαστικῆς εἰσαγωγῆς τοῦ συστήματος τούτου, φρονῶ ὅτι πρέπει τοῦλάχιστον οἱ διδάσκοντες καὶ ἰδίως οἱ γράφοντες τὰ διδακτικὰ λεγόμενα ἐχειρίδια νὰ δεχθῶσιν αὐτὸ καὶ νὰ μὴ ἀναφέρωσι λόγου χάριν ἐν ταῖς γεωγραφίαις αὐτῶν, ὅτι τὸ δεῖνα ὄρος ἔχει τόσων ἢ τόσων ποδῶν ὕψος, ἀφίνοντες τὸν δυστυχεῖ ἀνγνώστην εἰς μεγάλην ἀμφιβολίαν, ποῖους πόδας ἐννοοῦσι, ἀγγλικούς, παλαιούς γαλλικούς, βουαρικούς ἢ τίς οἶδε τίνας. Πρὸς τούτοις ὀφείλουσιν οἱ γράφοντες καὶ μεταφράζοντες ἐκ ξένων γλωσσῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν, νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψει μίαν καθολικὴν καὶ γενικὴν ὀνοματολογίαν διὰ τὰς διαφόρους γραμμικὰς καὶ μετρικὰς ὑποδιαρέσεις καὶ νὰ μὴ μεταφράζωσι τὰ φραγκικὰ *Kilogramme* καὶ *Kilometre*, ὅτε μὲν διὰ τοῦ *χιλιόμετρον* *χιλιόγραμμα*, ὅτε δὲ διὰ τοῦ *χιλιάμετρον* *χιλιάγραμμα* καὶ *συχνάκις* διὰ τοῦ *τραγελαφικοῦ κοιλόμετρον* *κοιλόγραμμα* καὶ νὰ μὴ καλῶσι τὸ φραγκικὸν *centimètre millimètre*, ὅτε μὲν ὑφεκατόμετρον ἢ ὑποχιλιόμετρον, ὅτε δὲ χιλιοστημόριον καὶ ἑκατοστημόριον καὶ ὅτε τέλος ἑκατοστόμετρον καὶ χιλιοστόμετρον.

Θέλω λοιπὸν καταστρώσει πλήρη πίνακα τῶν διαφόρων ὀνομασιῶν τῶν σταθμῶν καὶ μέτρων καὶ τῶν ὑποδιαρέσεων αὐτῶν καθὼς καὶ τῶν συμβόλων ἅτινα μεταχειριστέα πρὸς σύντομον αὐτῶν ἔκφρασιν, πρὸς δὲ καὶ τέλειον πίνακα συγκριτικὸν τοῦ

¹ Ἴδε ἐν τέλει πίνακα τῶν νέων μέτρων καὶ σταθμῶν τῆς Τουρκίας.

παλαιοῦ καὶ νέου συστήματος, ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς κοινὴν χρῆσιν.

Α'. ΣΤΑΘΜΑ

α'. Γραμμικὸν σύστημα

Μονὰς τοῦ συστήματος τούτου εἶναι τὸ ΓΡΑΜΜΟΝ¹

Τὸ γράμμον εἶναι σταθμῆς ἴσος τὸ βάρος² μὲ κύβον ὕδατος ἀπεσταγμένου θερμοκρασίας 4 βαθμῶν Κελσίου³ ἔχοντα διαστάσεις ἐνός ἑκατοστομέτρου ἧτοι ἐνός ἑκατοστοῦ τοῦ μέτρου. Τὸ μέτρον δὲ τοῦτο εἶναι ἡ μονὰς τοῦ μετρικοῦ συστήματος ληφθεῖσα ἴτη μὲ κλάσμα μεγίστου κύκλου τῆς γῆς⁴, φιλάσσεται δὲ καλῶς τὸ πρωτότυπον μέτρον, ἐκ λευκοχρύσου κατασκευασθέν, ἐν Παρισίοις⁵ ἐκ τούτου δὲ κατασκευάσθησαν πάντα τὰ λοιπά. Περὶ τούτων θ' ἀναφέρω εἰδικώτερον ἐν τοῖς περὶ μέτρων νῦν δὲ σημειωτέον μόνον ὅτι ἐν τῶν με-

γίστων προτερημάτων τοῦ γραμμικοῦ καὶ μετρικοῦ συστήματος εἶναι, ὅτι ἐν τέλει ταυτίζονται στρηζομένων τῶν τε μέτρων καὶ σταθμῶν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχικῆς βάσεως.

Οἱ ἐπιστήμονες παρ' ὄλοις τοῖς ἔθνεσι μεταχειρίζονται τὸ γράμμον, ἀλλὰ καὶ ἐν κοινῇ χρῆσει εἶναι παρ' ἀπάσῃ τῇ Λατινικῇ ἐνώσει, τῇ Γερμανίᾳ, Αὐστρουγγαρίᾳ καὶ τῇ Ἀμερικῇ, ἐνθα εἶναι ἀνεκτὰ πάντα τὰ συστήματα. Τὸ πρωτότυπον τοῦ γραμμικοῦ συστήματος εἶναι χιλιάγραμμα ἐκ λευκοχρύσου φυλαττόμενον ἐν Παρισίοις, καὶ ὅμοιον τούτου, ληφθὲν κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἰσόζυγον ὑπὸ γερμανογαλλικῆς ἐπιτροπῆς, εὐρισκόμενον ἐν Βερολίῳ. Μονὰς ὁμῶς, ὡς εἶπον, εἶναι τὸ γράμμον τὸ δὲ χιλιάγραμμα εἶναι πολλαπλοῦν αὐτοῦ ἰδοῦ πίναξ τῶν πολλαπλῶν καὶ ὑποδιαρέσεων τῆς μονάδος μετὰ τῶν συμβόλων

		ΜΟΝΑΣ		πολλαπλᾶ καὶ ὑποδιαρέσεις αὐτῆς.	
ὀνομασίαι	σύμβολα				
χιλιοστόγραμμα (milligramme, mg)	χγρ	=	0,001	γρ, ἧτοι ¹ / ₁₀₀₀	τοῦ γράμμου.
ἑκατοστόγραμμα (centigramme, cg)	ἐγρ	=	0,01	γρ, ἧτοι ¹ / ₁₀₀	τοῦ γράμμου.
δεκατόγραμμα (decigramme, dg)	δγρ	=	0,1	γρ, ἧτοι ¹ / ₁₀	τοῦ γράμμου.
γράμμον (gramme, g)	γρ	=	1,0	γρ, ἧτοι 1	γράμμον.
δεκάγραμμα (decagramme, Dg)	Δγρ	=	10,0	γρ, ἧτοι 10	γράμμα.
ἑκατοντάγραμμα (hectogramme, Hg)	Εγρ	=	100,0	γρ, ἧτοι 100	γράμμα.
χιλιάγραμμα (kilogramme, kg)	Χγρ	=	1000,0	γρ, ἧτοι 1000	γράμμα.
τόνος (χιλιάλιτρον) (tonne),	t T	=	1000	Χγρ, ἧτοι 1000000	γράμμα.

¹ Καλοῦσιν αὐτὸ γράμμον οὐ ἢ γραμμάριον οὐ ἢ καὶ γράμμα γράμματος· προτιμητέον βεβαίως τὸ πρῶτον, ὡς συντομώτερον τοῦ δευτέρου καὶ ἀπλούστερον τοῦ τρίτου, ὡς δευτοκόλιτον. Οἱ Γερμανοὶ καίτοι ἔχοντες τὸ αὐτὸ σύστημα θεωροῦσι ὡς μονάδα τὸ *χιλιάγραμμα* οὐ *Kilogramm* ἢ *Kilo* ἧτοι τὸ γράμμον χιλιάκις εἰλημμένον.

Εἶναι λοιπὸν τὸ χιλιάγραμμα τὸ βάρος ἐκείνου τοῦ ποσοῦ ἀπεσταγμένου ὕδατος, ὅπερ ἐν τῇ μεγίστῃ αὐτοῦ πυκνότητι (4° C) ἐν τῷ κενῷ ζυγισθὲν πληροῦ λίτραν ἢ κυβικὸν δεκατόμετρον. Τὸ πρᾶγμα ἐν τέλει ἀποβαίνει τὸ αὐτὸ εἴτε θεωρεῖται τὸ γράμμον ὡς ὑποδιαρέσις τοῦ χιλιαγράμμου εἴτε τὸ χιλιάγραμμα ὡς πολλαπλοῦν τοῦ γράμμου.

² Ἐν τῷ κενῷ.

³ Κατὰ τὴν θερμοκρασίαν ταύτην ἔχει τὸ ὕδωρ ὡς γνωστὸν τὴν μεγίστην αὐτοῦ πυκνότητα.

⁴ Τὸ κλάσμα τοῦτο εἶναι ἴσον μὲ τὸ δεκακισεκατομμυριοστὸν τοῦ τετάρτου τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς γῆς ἢ τὸ δεκακισεκατομμυριοστὸν τεταρτοκυκλίου τῆς γῆς καὶ διττῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ Β. Πόλου μέχρι τοῦ Ἰσημερινοῦ.

⁵ Τὸ κανονικὸν μέτρον (etalon Normale) εἶναι ράβδος ἐκ λευκοχρύσου ἔχουσα τὸ ἀκριβὲς αὐτῆς μήκος εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῆς τήξεως τοῦ πάγου ἧτοι 0° Κελσίου καὶ Ρεωμόρου.

Κανόνες ἐν τῇ χρήσει τῶν συμβόλων εἶναι οἱ ἑξῆς.

α) Εἰς τὸ τέλος τῶν γραμμάτων δὲν τίθεται τελεία· γράφομεν δηλ. 3 γρ καὶ ὄχι 3 γρ. ἢ 6 χγρ καὶ ὄχι 6 χγρ. ἢ 2 μ καὶ ὄχι 2 μ. κτλ.

β) Τὰ γράμματα τίθενται εἰς τὸ τέλος τῶν ἀριθμῶν οὐχὶ δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν οὔτε εἰς τὸ μέσον, ἐν τῇ θέσει τοῦ κόμματος· οὕτω γράφομεν 4,68 γρ ὄχι δὲ γρ 4,68 οὐδὲ 4 γρ 68.

γ) Πρὸς χωρισμὸν τῶν ἀκεραίων ἀπὸ τῶν δεκαδικῶν χρησιμεύει τὸ κόμμα (,) καὶ οὐχὶ ἡ τελεία (.) οὕτω γράφομεν 2,56 γρ καὶ ὄχι 2.56 γρ.

δ) Τὸ κόμμα δὲν πρέπει νὰ τίθηται ἀλλαχού, μεταξὺ τῶν ἀριθμῶν, ἰδίως ὁμῶς δὲν πρέπει νὰ τίθηται πρὸς χωρισμὸν αὐτῶν ἀνὰ τρεῖς, ὡς συνειθίζεται· ἀντὶ τούτου δὲ καλὸν εἶναι νὰ χωρίζωνται, εἰς τὰ ἀνὰ τρεῖς τμήματα, ἀφινόμενης μικρᾶς ἀποστάσεως· οὕτω γράφομεν 3,55 805 Χγρ καὶ οὐχὶ

5,33,803 γρ η 1 535 322 δραχμαί και οχι 1,565,322 δραχμαί.

Φρονούμεν δὲ ὅτι καλὸν ἤθελεν εἶσθαι νὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ φραγκικὰ σύμβολα, ὡς παγκόσμια· εἶναι δὲ ταῦτα τὰ ἐξῆς διὰ τὰ βάρη.

Τόννος	—	t	(tonni)
Μυριάγραμμον	—	Mg	(Myriagramme)
Κεντηνάριον	—		(quintal)
Χιλιάγραμμον	—	Kg.	(Kilogramme)
ἑκατοντάγραμμον	—	hg	(hectogramme)
Δεκάγραμμον	—	Dg	(decagramme)
Γράμμον	—	g	(gramme)
Δεκατόγραμμον	—	dg	(decigramme)
Ἑκατοστόγραμμ.	—	ig	(centigramme)
Χιλιοστόγραμμον	—	mg	(Milligramme)

Ὡς ἐκ τοῦ ἄνω πίνακος βλέπομεν ἡ μονὰς ὑποδιαιρεῖται καὶ πολλαπλοῦται δεκαδικῶς, ὅπερ εἶναι ὡσαύτως ἐν τῶν μεγάλων ἢ μᾶλλον τὸ μέγιστον τῶν προτερημάτων τοῦ συστήματος τούτου. Τὸ γράμμον εἶναι ἡ μονὰς, δέκα γράμματα ἀποτελοῦσι ἐν δεκάγραμμον, δέκα δεκάγραμματα ἐν ἑκατοντάγραμμον δέκα ἑκατοντάγραμματα ἐν χιλιάγραμμον, δέκα χιλιάγραμματα ἐν μυριάγραμμον (Μγρ), δέκα μυριάγραμματα

ἐν κεντηνάριον (quintal), δέκα δὲ τοιαῦτα ἢ χίλια χιλιάγραμματα ἓνα τόννον ἢ χιλιάλιτρον (ἐπεὶ δὲ μία λίτρα ὕδατος ἔχει βάρος χιλίων γράμμων ἴτοι ἐνὸς χιλιάγραμμου.)

Καὶ κατιόντες δὲ ἔχομεν πάλιν δεκαδικὴν ὑποδιαίρεσιν. Τὸ γράμμον (1,0 γρ) εἶναι ἴσον μὲ δέκα δεκατόγραμματα, τὸ δεκατόγραμμον (0,1 γρ) ἴσον μὲ δέκα ἑκατοστόγραμματα, τὸ ἑκατοστόγραμμον (0,01 γρ) ἴσον μὲ δέκα χιλιοστόγραμματα, τὸ χιλιοστόγραμμον (0,001 γρ) ἴσον μὲ δέκα δεκακισχιλιοστόγραμματα κλ.

β'. Σύστημα παλαιόν.

1) Ἐμπορικὰ σταθμὰ

Εἰς στατῆρ (κατάριον) εἶναι ἴσος μὲ 44 ὀκάδας. Μία ὀκά ἴση μὲ 400 δ.άμια

Ἐν δράμιον ἴσον μὲ 64 κόκκους ἢ σιτάρια, ἐκ τὸς τούτου δὲ διαιρεῖται τὸ δράμιον καὶ εἰς 4 τέγγια, ἴτοι τέταρτα πρὸς 16 σιτάρια ἔμπορικὰ ἕκαστον, καὶ εἰς 16 καράτια πρὸς 4 σιτάρια ἔμπορικὰ ἕκαστον.¹

2) Φαρμακευτικὰ σταθμὰ.

Πίναξ παραβολικὸς τῶν παλαιῶν ἔμπορικῶν καὶ τῶν γραμμικῶν σταθμῶν.

		ἀκριβῶς πρὸς τὸ 0,05		κατὰ προσέγγισιν	
	Κόκκοι:	1 =	Γράμμα	0,05	0,05 γρ
	"	20 =	"	1,00	1,0 "
1	Δράμιον	64 =	"	3,20	3,2 "
10	"	640 =	"	32,00	32,0 "
100	"	6400 =	"	320,00	320,0 "
1 ὀκά	400	25600 =	"	1280,00	1280,0 "
1 γράμμον	=	0,3125 δράμια		0,312 δράμια	
1000 γράμματα ἢ 1 χιλιάγραμμον	} =	312,5 δράμια		312,0 δράμια	
1000 χιλιάγραμματα ἢ 1 τόννος (χιλιάλιτρ)	} =	312500,0 δράμ.	= 781 1/4 ὀκ. = 781 ὀκ. = 17 στατ. καὶ 33 ὀκ.		

Μία λίτρα (libra) εἶναι ἴση μὲ 12 Οὐγκίας.

Μία οὐγκία (uncia) εἶναι ἴση μὲ 8 Δραχμάς.

Μία δραχμὴ (Drachma) ἴση μὲ 3 σκρούπουλα.

Ἐν σκρούπουλον (scrupulum)¹ ἴσον μὲ 20 κόκκους.

Ὁ κόκκος ἢ σιτάριον (granum) εἶναι ἡ κατωτάτη ὑποδιαίρεσις πάσχουσα ὅμως κοινὰς κλασματικὰς διαιρέσεις

Μία οὐγκία ἴτοι 8 δραχμαί φαρμακευτικαί ἰσούνται μὲ 9 1/2 περίπου (9,375) δράμια ἔμπορικὰ.

¹) Τὸ Scrupulum καλοῦσι τινὲς καὶ γράμμα γράμματος, ἀποφεύγομεν ὅμως τὴν ὀνομασίαν ταύτην, ἵνα μὴ συγχέηται τοῦτο ἰσούμενον μὲ 20 κόκκους ἢ σιτάρια πρὸς τὸ γράμμον οὐ, ἴσον πρὸς 16 κόκκους φαρμακευτικούς.

γ'. Σύγκρισις τῶν δύο συστημάτων.

Εἰς κόκκος τοῦ ἔμπορικοῦ δραμίου εἶναι ἴσος μὲ 0,05 γρ.

¹ Τινὲς διαίρουσι τὸ ἔμπορικὸν δράμιον εἰς 60 κόκκους ἢ σιτάρια, τότε δὲ εἶναι ἕκαστος τοιοῦτος κόκκος ἴσος πρὸς 0,0534 ἴτοι ταυτίζεται μετὰ τοῦ παλαιοῦ γαλλικοῦ grain, ἀποτελοῦσι δὲ 24000 μίαν ὀκάν καὶ 72 ἐν παλαιῶν γαλλικὸν φαρμακευτικὸν δράμιον (1 gros = 3,90 γρ). Εἰς ὅμως κόκκος ἔμπορικὸς ἢ 1/64 τοῦ ἔμπορικοῦ παρ' ἡμῶν δραμίου εἶναι 0,05 γρ. εἰς δὲ κόκκος φαρμακευτικὸς, ἴτοι 1/60 τῆς φαρμακευτικῆς δραχμῆς εἶναι 0,06 γρ (ἀκριβῶς 0,0625 γρ) ἴτοι κατὰ 0,0125 γρ βαρύτερος τοῦ ἔμπορικοῦ ὡς ἐκ τούτου 51 περίπου κόκκοι φαρμακευτικοὶ (ἀκριβῶς 51 1/5) ἀποτελοῦσιν ἐν δράμιον ἔμπορικόν (3,2 γρ), 75 δὲ κόκκοι (4 = 0,5 γρ) ἔμπορικοὶ ἢ 72 περίπου γαλλικοὶ (4 = 0,53 γρ) ἀποτελοῦσι μίαν δραχμὴν φαρμακευτικὴν (4 = 3,75 γρ) εἶναι δὲ τὸ παρ' ἡμῶν φαρμακευτικὸν βάρος τὸ παλαιὸν Νορρικόν (pontus medicinale Noricum).

Ἐν δράμιον ἔμπορικὸν εἶναι ἴσον μὲ 3,2 γρ.

1 ὀκά ἴση μὲ 1280 γρ.

Ἐν γράμμον εἶναι ἴσον μὲ 0,3125 δράμια

Ἐν χιλιάγραμμον εἶναι ἴσον μὲ 312 1/2 δράμια

Εἰς τόννος εἶναι ἴσος μὲ 17,75568 στατῆρας ἴτοι μὲ 17 καὶ 33/44 στατῆρας ἴτοι μὲ 17 στατῆρας καὶ 33 ὀκάδας ἴτοι ἀκριβῶς μὲ 781,25 ὀκάδας ἴτοι μὲ 781 ὀκάδας καὶ 100 δράμια.¹

Πίναξ ἀναγωγικὸς

τῶν παλαιῶν σταθμῶν εἰς γραμμικά.

1 κόκκος	=	1/64 Δραμίου	=	0,05 γρ
2 κόκκοι	=	1/32 "	=	0,10 "
3 "	=	3/64 "	=	0,15 "
4 (καράτ.)	=	1/16 "	=	0,20 "
5 κόκκοι	=	5/64 "	=	0,25 "
6 "	=	6/64 "	=	0,30 "
7 "	=	7/64 "	=	0,35 "
8 "	=	1/8 "	=	0,4 "
9 "	=	9/64 "	=	0,45 "
10 "	=	10/64 "	=	0,50 "
11 "	=	11/64 "	=	0,55 "
12 "	=	12/64 "	=	0,60 "
13 "	=	13/64 "	=	0,65 "
14 "	=	14/64 "	=	0,70 "
15 "	=	15/64 "	=	0,75 "
16 (τέγγι)	=	1/4 "	=	0,80 "
17 κόκκοι	=	17/64 "	=	0,85 "
18 "	=	18/64 "	=	0,90 "
19 "	=	19/64 "	=	0,95 "
20 "	=	20/64 "	=	1,00 "
21 "	=	21/64 "	=	1,05 "
22 "	=	22/64 "	=	1,10 "
23 "	=	23/64 "	=	1,15 "
24 "	=	24/64 "	=	1,20 "
25 "	=	25/64 "	=	1,25 "
26 "	=	26/64 "	=	1,30 "
27 "	=	27/64 "	=	1,35 "
28 "	=	28/64 "	=	1,40 "
29 "	=	29/64 "	=	1,45 "
30 "	=	30/64 "	=	1,50 "
31 "	=	31/64 "	=	1,55 "
32 "	=	1/2 "	=	1,60 "
33 "	=	33/64 "	=	1,65 "
34 "	=	34/64 "	=	1,70 "

¹ Συνήθως ἐν τῷ ἔμπορῳ λαμβάνεται ὁ τόννος ἴσος μὲ 780 ὀκάδας. Καὶ συνεπῶς τὸ κεντηνάριον (quintal) ἴσον μὲ 78 ὀκάδας (ἀντὶ 78 1/3).

35 κόκκοι	=	35/64 Δραμίου	=	1,75 γρ
36 "	=	36/64 "	=	1,80 "
37 "	=	37/64 "	=	1,85 "
38 "	=	38/64 "	=	1,90 "
39 "	=	39/64 "	=	1,95 "
40 "	=	40/64 "	=	2,00 "
41 "	=	41/64 "	=	2,05 "
42 "	=	42/64 "	=	2,10 "
43 "	=	43/64 "	=	2,15 "
44 "	=	44/64 "	=	2,20 "
45 "	=	45/64 "	=	2,25 "
46 "	=	46/64 "	=	2,30 "
47 "	=	47/64 "	=	2,35 "
48 "	=	3/4 "	=	2,40 "
49 "	=	49/64 "	=	2,45 "
50 "	=	50/64 "	=	2,50 "
51 "	=	51/64 "	=	2,55 "
52 "	=	52/64 "	=	2,60 "
53 "	=	53/64 "	=	2,65 "
54 "	=	54/64 "	=	2,70 "
55 "	=	55/64 "	=	2,75 "
56 "	=	56/64 "	=	2,80 "
57 "	=	57/64 "	=	2,85 "
58 "	=	58/64 "	=	2,90 "
59 "	=	59/64 "	=	2,95 "
60 "	=	60/64 "	=	3,00 "
61 "	=	61/64 "	=	3,05 "
62 "	=	62/64 "	=	3,10 "
63 "	=	63/64 "	=	3,15 "
64 "	=	1 δράμιον	=	3,20 "

Πίναξ ἀναγωγικὸς

τῶν γραμμικῶν σταθμῶν εἰς Τουρκικά.

0,001 γρ	=	0,02 κόκ.	ἢ	1/50 τοῦ κόκ.
0,002 γρ	=	0,04 "	ἢ	2/50 "
0,003 γρ	=	0,06 "	ἢ	3/50 "
0,004 γρ	=	0,08 "	ἢ	4/50 "
0,005 γρ	=	0,10 "	ἢ	5/50 "
0,006 γρ	=	0,12 "	ἢ	6/50 "
0,007 γρ	=	0,14 "	ἢ	7/50 "
0,008 γρ	=	0,16 "	ἢ	8/50 "
0,009 γρ	=	0,18 "	ἢ	9/50 "
0,01 γρ	=	0,20 "	ἢ	1/5 "
0,02 γρ	=	0,40 "	ἢ	2/5 "
0,03 γρ	=	0,60 "	ἢ	3/5 "
0,04 γρ	=	0,80 "	ἢ	4/5 "
0,05 γρ	=	1,00 "	ἢ	1 "
0,06 γρ	=	1,20 "	ἢ	1 1/5 "

0,07 γρ =	1,40 κόκκ. $\frac{1}{2}$ $\frac{5}{16}$ κόκκ.	44 γρ =	280,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{4}{8}$ δράμ.
0,08 γρ =	1,60 » $\frac{1}{2}$ $\frac{4}{5}$ »	45 » =	300,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{4}{16}$ »
0,09 γρ =	1,80 » $\frac{1}{2}$ $\frac{4}{5}$ »	46 » =	320,0 » $\frac{1}{2}$ 5 »
0,1 γρ =	2,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{32}$ δράμ.	47 » =	340,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{5}{16}$ »
0,2 γρ =	4,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{16}$ »	48 » =	360,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{5}{8}$ »
0,3 γρ =	6,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{32}$ »	49 » =	380,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{5}{16}$ »
0,4 γρ =	8,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$ »	20 » =	400,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{6}{4}$ »
0,5 γρ =	10,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{5}{32}$ »	30 » =	600,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{9}{8}$ »
0,6 γρ =	12,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{16}$ »	40 » =	800,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{12}{2}$ »
0,7 γρ =	14,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{7}{32}$ »	50 » =	1000,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{15}{8}$ »
0,8 γρ =	16,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ »	60 » =	1200,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{18}{4}$ »
0,9 γρ =	18,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{9}{32}$ »	70 » =	1400,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{21}{8}$ »
1,0 γρ =	20,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{5}{16}$ »	80 » =	1600,0 » $\frac{1}{2}$ 25 »
2 γρ =	40,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{5}{8}$ »	90 » =	1800,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{28}{8}$ »
3 » =	60,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{15}{16}$ »	100 » =	2000,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{31}{4}$ »
4 » =	80,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ δράμια	200 » =	4000,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{62}{2}$ »
5 » =	100,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{9}{16}$ »	300 » =	6000,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{93}{4}$ »
6 » =	120,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{7}{8}$ »	400 » =	8000,0 » $\frac{1}{2}$ 125 »
7 » =	140,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{16}$ »	500 » =	10000,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{156}{4}$ »
8 » =	160,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{2}$ »	600 » =	12000,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{187}{2}$ »
9 » =	180,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{16}$ »	700 » =	14000,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{218}{4}$ »
10 » =	200,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{8}$ »	800 » =	16000,0 » $\frac{1}{2}$ 250 »
11 » =	220,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{16}$ »	900 » =	18000,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{281}{4}$ »
12 » =	240,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ »	1 χιλιάγρ. =	20000,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{312}{2}$ »
13 » =	260,0 » $\frac{1}{2}$ $\frac{4}{16}$ »		

Πίναξ παραβολικός των γραμμικών και παλαιών φαρμακευτικών βαρών.

		Ακριβώς ως πρὸς τὸ 0,06.	ὀρθότερον
	Κόκκοι	1=Γράμμα	0,06
	4 Σκρούπουλ. =	20=	1,25
	1 Δραχμ. = 3	60=	3,75
1 οὖν. = 8	" = 24	480=	28,80
12 " = 96	" = 288	5760=	345,60
1 παλαιά λίτρα			360,00

0,01	Γράμμον = $\frac{1}{6}$ κόκκου	2 γράμμα = 32 κόκκοι
0,12	" = 2 " 3	" = 48 "
1,0	" = 16 " 5	" = 80 "
		6 " = 94 " κ.τ.λ.

Πίναξ ἀναγωγικός των παλαιών φαρμακευτικών σταθμών εἰς γραμμικά κατὰ τὸ διάταγμα τοῦ Πρωσικοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδευτικῆς ὑπουργείου τῆς 29 Αὐγούστου 1867.

Κόκκοι $\frac{1}{10}$	0,006	6 χιλιοστόγραμμα
" $\frac{1}{8}$	0,0075	$7\frac{1}{2}$ "
" $\frac{1}{6}$	0,01	1 ἑκατοστόγραμμα

" $\frac{1}{5}$	0,012	12 χιλιοστόγραμμα
" $\frac{1}{4}$	0,015	15 "
" $\frac{1}{3}$	0,02	2 ἑκατοστόγραμμα
" $\frac{1}{2}$	0,03	3 "
" $\frac{2}{3}$	0,04	4 "
" $\frac{3}{4}$	0,05	45 χιλιοστόγραμμα
" 1	0,06	6 ἑκατοστόγραμμα
" 2	0,12	12 "
" 3	0,18	18 "
" 4	0,24	24 "
" 5	0,3	3 δεκατόγραμμα

κόκκ. 6	0,36	36 ἑκατοστόγραμμα	Οὖγκίαι 8	240,0	240	γράμμα
" 7	0,42	42 "	" 9	270,0	270	"
" 8	0,5	5 δεκατόγραμμα	" 10	300,0	300	"
" 9	0,55	$5\frac{1}{2}$ "	" 11	330,0	330	"
" 10	0,6	6 "	" 12	360,0	360	"
" 12	0,72	72 ἑκατοστόγραμμα	" 14	480,0	480	"
" 14	0,85	85 "				
" 15	0,9	9 δεκατόγραμμα				
" 16	1,0	1 γράμμον				
" 18	1,12	112 ἑκατοστόγραμμα				
" 20	1,25	125 "				
" 24	1,5	15 δεκατόγραμμα				
" 30	2,0	2 γράμμα				
" 32	2,12	212 ἑκατοστόγραμμα				
" 36	2,36	236 "				
" 40	2,5	25 δεκατόγραμμα				
" 48	3,0	3 γράμμα				
" 50	3,12	312 ἑκατοστόγραμμα				
" 60	3,75	375 "				
κόκκοι 72	4,5	$4\frac{1}{2}$ γράμμα				
" 80	5,0	5 "				
" 90	5,75	$5\frac{3}{4}$ "				
" 96	6,0	6 "				
" 100	6,25	$6\frac{1}{4}$ "				
" 120	7,5	$7\frac{1}{2}$ "				
" 150	9,5	$9\frac{1}{2}$ "				
" 160	10,15	$10\frac{1}{7}$ "				
" 180	11,0	11 "				
" 200	12,25	$12\frac{1}{2}$ "				
" 240	15,0	15 "				
Δραχμαὶ 5	18,75	$18\frac{3}{4}$ "				
" $5\frac{1}{2}$	20,75	$20\frac{3}{4}$ "				
" 6	22,5	$22\frac{1}{2}$ "				
" 7	26,25	$26\frac{1}{4}$ "				
" 8	30,0	30 "				
" 9	33,75	$33\frac{3}{4}$ "				
" 10	37,5	$37\frac{1}{2}$ "				
" 12	45,0	45 "				
" 14	52,5	$52\frac{1}{2}$ "				
" 16	60,0	60 "				
" 18	67,5	$67\frac{1}{2}$ "				
" 20	75,0	75 "				
" 24	90,0	90 "				
Οὖγκίαι $3\frac{1}{2}$	105,0	105 "				
" 4	120,0	120 "				
" $4\frac{1}{2}$	135,0	135 "				
" 5	150,0	150 "				
" $5\frac{1}{2}$	165,0	165 "				
" 6	180,0	180 "				
" $6\frac{1}{2}$	195,0	195 "				
" 7	210,0	210 "				

Πίναξ ἀναγωγίης των γραμμικῶν εἰς παλαιὰ φαρμακευτικὰ σταθμὰ

Γραμμικὰ Παλαιὰ φ. σταθμὰ
0,006 $\frac{1}{10}$ Κόκκοι

Καὶ οὕτω καθεξῆς, ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ πίνακι, λαμβανούσης τῆς δευτέρας στήλης τὴν θέσιν τῆς πρώτης καὶ τῆς πρώτης τὴν τῆς δευτέρας.

Ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης εἶναι εἰσηγμένα ἐν τῇ ἰατρικῇ καὶ φαρμακευτικῇ τὰ γραμμικὰ σταθμὰ, καὶ παρ' ἡμῶν δὲ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν εἰσήγαγον αὐτὰ ἐν ταῖς συνταγαῖς αὐτῶν καὶ ἐλπίζομεν ὅτι πάντες θὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα αὐτῶν, διὰ τε τὸ ἐνίαιον καὶ διότι τοῦτο εἶναι ἀναντιρρήτως τὸ καλλίτερον καὶ τὸ ἐπιστημονικώτερον σύστημα. Ἐκτὸς τούτου πρέπει βεβαίως νὰ εἰσαχθῇ καὶ ἐπισήμως ἐν τῇ ἑλληνικῇ φαρμακοποιῇ. Ἐν συντόμῳ λοιπὸν ἔχουσι τὰ τοῦ γραμμικοῦ συστήματος ὡς ἑξῆς:

1 χιλιάγραμμα (X γρ), ἥτοι τὸ βάρος μιᾶς λίτρης ὕδατος ἀπεσταγμένου εἰς 4°C., = 100 δεκάγραμμα (Δγρ) = 1000 γράμμα· 1 γράμμον (γρ) = 10 δεκατόγραμμα (δγρ) = 100 ἑκατοστόγραμμα (εγρ) = 1000 χιλιοστόγραμμα (χγρ).

1 Τόννος (χιλιάλιτρον) = 1000 X γρ (ἢ 1000 λίτρα ὕδατος ἀπεσταγμένου) = 10 ἑκατόλιτρα κτλ.

Β'. ΜΕΤΡΑ ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΟΣ

Ταῦτα εἶναι φυσικῶς τῷ λόγῳ στενωῶς συσχετισμένα μετὰ τῶν σταθμῶν καὶ μέτρων, ἐπιφέρουσι μάλιστα τὴν συνταύτισιν τούτων· χρησιμεύουσι δὲ ἰδίως πρὸς καταμέτρησιν τῶν ὑγρῶν, ἢ δὲ χρῆσις αὐτῶν διὰ στερεὰ εἶναι λίαν ἀνεπιστημονική.

Μονάδα τούτων δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν ΛΙΤΡΑΝ¹ ἥτοι κύβον ἔχοντα διαστάσεις ἑνὸς δεκατομέτρου ἥτοι χωροῦντα χιλιάγραμμα ὕδατος

1) Ἡ λίτρα αὕτη ἴση μὲ χίλια γράμμα ὕδατος ἀπεσταγμένου δὲν πρέπει νὰ συγχέηται οὔτε μὲ τὰς παλαιὰς ἐνετικῆν, γαλλικῆν, ἀγγλικῆν, οὔτε μὲ τὴν Π. Φαρμακευτικῆν, αἵτινες εἶναι μικρότεραι ἢ τὸ ἡμισυ αὐτῆς

Ἡ παλαιὰ Γαλλικὴ	489,5 γρ
Ἡ ἐμπορικὴ Ἀγγλικὴ	453,6 γρ
Ἡ παλαιὰ φαρμακ. γαλλικὴ	367,1 γρ
Ἡ φαρμακ. ἀγγλικὴ	373,2 γρ
Ἡ παρ' ἡμῶν φαρμακευτικὴ	360,0 γρ
Ἡ ἐνετικὴ	301,2 γρ

θερμοκρασίας 4° C. Μία λίτρα ύδατος λοιπόν έχει βάρος 1000 γράμμων ήτοι ενός χιλιαγράμμου ως και εκ του δοθέντος όρισμού του χιλιαγράμμου εμφανίζεται, καθ' όν «χιλιαγράμμου είναι τὸ βάρος ποσοῦ ὕδατος ὕπερ ἐν τῷ κενῷ καὶ ἐν τῇ μεγίστῃ αὐτοῦ πυκνότητι (4° C) ζυγισθὲν πληροῖ λίτραν ἢ κυβικὸν δεκατόμετρον». Εἶναι λοιπὸν ἡ χωρητικότης τῆς λίτρας χιλίων κύβων ἐχόντων ἐνὸς ἑκατοστοῦ τοῦ μέτρου διαστάσεις.

Κοινὰ ὑποδιαίρεσεις τῆς λίτρας εἶναι $\frac{1}{2}$ λίτρας = 500 γράμματα $\frac{1}{4}$ λίτρας = 250 γράμματα κτλ. ὡς κατωτέρω.

10 λίτραι = ἐν ἑκατόλιτρον 10 ἑκατόλιτρα = ἐν χιλιάλιτρον ἢ εἰς τόννος

Ἐννοεῖται νῦν ὅτι καὶ μία λίτρα ἰσοδυναμεῖ μὲ 312 $\frac{1}{2}$ δράμια τῆς παρ' ἡμῶν ὀκάς, ἐν ἑκατόλιτρον μὲ 78,1 ὀκάδας ἐν χιλιάλιτρον μὲ 781 $\frac{1}{4}$ ὀκάδας. Μέτρον χωρητικότητος εἶναι ὡσαύτως καὶ τὸ κυβικὸν μέτρον ἢτοι εἰς κύβος ἔχων ὅλας τὰς διαστάσεις αὐτοῦ ἐνὸς μέτρου.

Ἐν ὀλίγοις λοιπὸν ἔχουσι τὰ γραμμικὰ μέτρα χωρητικότητος καὶ ὄγκου ὡς ἐξῆς:

1 κυβικὸν μέτρον (κβμ) ἢ τόννος (T) = 10 ἑκατόλιτρα (Ελ) = 100 δεκάλιτρα (Δλ) = 1000 λίτραι (λ). 1 λίτρα ἢ 1 κυβικὸν δεκατόμετρον (κβδμ) = 10 δεκατόλιτρα (δλ) = 100 ἑκατοστόλιτρα (ἐλ) = 1000 χιλιοστόλιτρα (χλ) ἢ κυβικὰ ἑκατοστόμετρα (κβεμ). Ὡς ἐκ τούτου δὲ εἶναι:

1 λίτρα = 1000 κβεμ ἢ γράμματα
1 δεκατόλιτρον = $\frac{1}{10}$ λ ἢ 100 κβεμ ἢ γράμματα.
1 ἑκατοστόλιτρον = $\frac{1}{100}$ λ ἢ 10 κβεμ ἢ »
1 χιλιοστόλιτρον = $\frac{1}{1000}$ » ἢ 1 κβεμ ἢ γράμματα
1 δεκάλιτρον = 10 λίτραι ἢ 10 κβδμ ἢ $\frac{1}{100}$ κβμ.
1 ἑκατόλιτρον = 100 » » 100 κβδμ ἢ $\frac{1}{10}$ κβμ.
1 χιλιάλιτρον = 1000 » » 1000 κβδμ ἢ 1 κβμ.
1 μυριάλιτρον 10000 » » 10 κβμ.

Αἱ δὲ φραγκικαὶ ὀνομασίαι καὶ τὰ σύμβολα ἔχουσιν ὡς ἐξῆς:

Κυβικὸν μέτρον (cubiemètre, cbm) ἢ τόννος (tonne, t)

Ἐκατόλιτρον (hectolitre, hl)

Δεκάλιτρον (decaltire dl)

Λίτρα (litre, l) ἢ κυβικὸν δεκατόμετρον (cubicdecimètre, cbdm)

Δεκατόλιτρον (decilitre, dl)

Ἐκατοστόλιτρον (centilitre, cl)

Χιλιοστόλιτρον (millilitre, ml) ἢ κυβικὸν ἑκατοτόμετρον (cubiccentimetre cbcm)

Εἰς τὸ προτεχὲς φύλλον θὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῶν μέτρων τοῦ μήκους καὶ τῶν ἐπιφανειῶν.

ΙΟΥΛΙΟΥ ΣΙΜΩΝΟΣ

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

— Τί σημαίνει ἐπιθέτειν τὰς σφραγίδας;

— Τὸ σφράγισμα εἶναι ἀπλή ταινία χάρτυριθεμένη ἐπὶ τινος ἀντικειμένου καὶ ἐσφραγισμένη διὰ κηροῦ, ἐφ' οὗ ἐναποτυποῦται ἡ σφραγὶς τοῦ δικαστοῦ. Τὸ νὰ διαρρήξῃ τις τὰς σφραγίδας εἶνε ἔγκλημα αὐστηρῶς τιμωρούμενον ὑπὸ τοῦ νόμου. Μετὰ τὴν ἐπιθέσειν τῶν σφραγίδων ὁ δικαστὴς διορίζει φύλακα, ὅστις εἶνε ὑπόλογος διὰ πᾶσαν βλάβην, μέχρι οὗ τακτικῶς γείνη ἡ ἀποσφράγις.

— Μοὶ φαίνεται ἀνάδοχέ μου, ὅτι ὁ Εἰρηνοδίκης ἐξασκεῖ καθήκοντα πολὺ σπουδαῖα καὶ πολὺ διάφορα, ὅτι ὁ νόμος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καλῆς αὐτοῦ διαθέσεως καὶ τοῦ φιλοδικαίου αὐτοῦ πνεύματος, εἰς περιπτώσεις τινάς, καθ' ἃς οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ προβλέπῃ πάσας τὰς λεπτομερείας καὶ ὅτι τόπος τις εἶνε εὐτυχῆς, ὅταν εὖρη καλὸν Εἰρηνοδίκτην. Ὑπάρχει ὅμως εἰς πάσας τὰς κοινότητας τοιοῦτίς τις;

— Οὐχί, φίλε μου, εἰς ὀλοκλήρους ἐπαρχίας ὑπάρχουσι τινες, πολλὰ δὲ χωρία καὶ δήμοι στεροῦνται τοιοῦτων καὶ οἱ δημόται μεταβαίνουν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας των ἢ εἰς τὸ πλησιέστερον εἰρηνοδικεῖον, ὅπως δικασθῶσιν.

— Καὶ ὅταν ὁ Εἰρηνοδίκης εἶνε ἀμελής ἢ κακόβουλος τί γίνεται, ἀνάδοχέ μου;

— Κατ' ἀρχὰς φίλε μου, οἱ πλείστοι τῶν εἰρηνοδικῶν ἐκτελοῦσι πιστῶς τὸ καθήκον των, ἀλλ' ἂν δυστυχῶς διορισθῇ καὶ τις κακός, οὐδεμία ἄλλη θεωραεῖα ὑπάρχει, εἰμὴ νὰ παυθῇ.

— Καὶ τίς τὸν παύει;

— Ὁ Ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης, μετὰ προηγουμένην κατηγορίαν καὶ ἐξέτασιν.

— Τί θὰ εἶπη ἐκκαλῶ δίκην ἢ ἐφεσιβάλλω;

— Ὁ Εἰρηνοδίκης ἀποφασίζει ἀνεκκλήτως, δηλαδὴ ἂνε ἐφέσεως, τὰ ἀπλᾶ πιαίσματα καὶ τὰς διαφοράς, αἵτινες δὲν υπερβαίνουν τὰς δραχμάς 40 ἑτέραν δὲ τούτου δύναται τις νὰ κάμῃ ἐφεσιν τῆς ἀποφάσεώς του εἰς τὸ πρωτοδικεῖον, ὅπερ ἢ ἐπικυροῖ ταύτην ἢ τὴν ἀνασχευάζει.

— Ποῦ ὑπάρχει τὸ δικαστήριον τοῦτο;

— Εἰς πᾶσαν πρωτεύουσαν νομοῦ, καὶ ὅπου εἶνε πολὺ μεγάλη τοῦ νομοῦ ἡ περιφέρεια ὡς καὶ εἰς πρωτεύουσαν ἐπαρχίας, καθὼς π. χ. ἐν Πύργῳ, ἐν Ἀμφίση. κλπ.

— Καὶ τί θὰ εἶπη πρωτοδικεῖον; Ἐχει καὶ τοῦτο ἐπίσης Εἰρηνοδίκτην;

— Οὐχί, ὁ τίτλος τοῦ Εἰρηνοδίκου δίδεται μόνον εἰς τὰ τῆς πρώτης κατηγορίας δικαστήρια, περὶ ὧν σοὶ ὠμίλησα. Τὰ μέλη τῶν πρωτοδικείων ὀνομάζονται δικασταί. Οὗτοι δὲν ἔχουσι τὰ αἰτὰ καθήκοντα πρὸς τὰ τῶν Εἰρηνοδικῶν. Εἰς μόνος μεταξὺ αὐτῶν ἐκτελεῖ καθήκοντα ἀνακριτοῦ, καὶ προεδρεύει τῶν δικαστικῶν ἀνακρίσεων. Ὡς οἱ Εἰρηνοδίκαι τοιοιτοτρόπως καὶ οὗτοι δικάζουσι δημοσίᾳ, ἐνθα ἀποφασίζουσι περὶ πασῶν τῶν διαφορῶν μεταξὺ ἰδιωτῶν, ὅποια δήποτε καὶ ἂν ἦνε αὕτη. Ἐξελέγχουσι τὰς παραβάσεις τοῦ νόμου, καὶ ἐφαρμόζουσι τὴν ποινὴν τοῦ προστίμου καὶ τὴν τῆς φυλακίσεως. Εἶνε δὲ πάντοτε τρεῖς εἰς πᾶσαν συνεδρίασιν, ὁ πρόεδρος καὶ δύο σύνεδροι καὶ τὰ τρία ταῦτα μέλη συσκέπτονται πρὸς ἄλληλα, πρὶν ἐκφέρωσι τὴν κρίσιν των. Τὸ πρωτοδικεῖον σύγκειται ἐπομένως ἐκ πλειόνων δικαστῶν, ὧν ὁ εἰς ἔχει τὸν τίτλον τοῦ προέδρου, καὶ ὁ ἕτερος τὸν τίτλον τοῦ ἀνακριτοῦ.

Οἱ δικασταὶ τῶν πρωτοδικείων καὶ οἱ δικασταὶ τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων, περὶ ὧν θὰ σοὶ ὀμιλήσω κατωτέρω, εἶνε ἰσόβιοι, ὅ ἐστιν ἅπαξ διορισθέντες δὲν παύονται πλέον. Ἐσκέφθησαν ὅτι τὸ ἰσόβιον τοῦτο, ὅπερ παρέχει εἰς αὐτοὺς κτῆλα οὕτως εἰπεῖν τὴν θέσιν των, καθιστᾷ αὐτοὺς ἀνεξαρτήτους ἀπέναντι τῆς κυβερνήσεως καὶ πάσης ἄλλης πίεσεως εἰς τρόπον ὅστε, ἐπειδὴ οὐδεὶς ἰσχύει παρ' αὐτοῖς, νὰ δικάζωσι ἐν δικαιοσύνῃ.

— Εἶναι μέγας, ἀνάδοχέ μου, ὁ νομὸς;

— Οἱ νομοὶ εἶνε ἄνισοι κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῶν κατοίκων. Ὑπάρχουσι νομοὶ οἵτινες ἔχουσι 200,000 κατοίκων, καὶ ἄλλοι 80,000.

— Ὁ εἰρηνοδίκης ἡμῶν γινώσκει πάντας τοὺς κατοίκους τῆς περιφέρειας του καὶ δύναται εὐκόλως νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἀπευθύνονται εἰς αὐτὸν ἢ ἐμφανίζονται εἰς τὸ δικαστήριόν του. Ἀλλὰ πῶς κάμνουσιν οἱ δικασταὶ τῶν Ἀθηνῶν εἰς ἄλλας μεγάλας πόλεις; Πῶς θὰ γνωρίζωσιν, ἂν οἱ ἐκάστοτε πρὸς αὐτὸν διευθυνόμενοι εἶναι ἔντιμοι ἢ διεφθαρμένοι;

— Φίλε μου, πρὸ τῆς δημοσίας συζητήσεως, ἐξετάζουσι καὶ μελετῶσιν ἐκάστην ὑπόθεσιν. Ἀ-

κούουσι τοὺς μάρτυρας, τὰ διάδικα μέρη καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν λεγομένην προανάκρισιν. Ἡ ἀνάκρισις ἀνατίθεται εἰς ἓνα τῶν μελῶν τοῦ δικαστηρίου καὶ ὀνομάζεται ἀνακριτὴς. Ὑπάρχουσι δὲ ἐπίτηδες καὶ ἄλλοι παρὰ τῷ πρωτοδικεῖῳ δικαστικοί, οἵτινες δὲν λαμβάνουσι μέρος εἰς τὴν δίκην, ἀλλὰ προπαρασκευάζοντες δίδουσι τὴν γνώμην των κατὰ τὴν δημοσίαν συζήτησιν καὶ ἐπαγρυπνοῦσιν, ὥστε νὰ τηρῆται ὁ νόμος. Οἱ δικαστικοὶ οὗτοι δὲν εἶναι ἰσόβιοι, καὶ ὁ ἀνώτερος αὐτῶν καλεῖται Εἰσαγγελεὺς, οἱ δὲ ἄλλοι, ὧν ὁ ἀριθμὸς δὲν ὀρίζεται, διότι ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς σπουδαιότητος τοῦ δικαστηρίου καὶ τῆς πληθύσεως τῶν ὑποθέσεων του, καλοῦνται ἀντεισαγγελεῖς. Ὅταν διαπράττηται ἔγκλημα τι βαρὺ, ὁ Εἰσαγγελεὺς μεταβαίνει εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἐπιλαμβάνεται τῆς ἀνακρίσεως. Ὁ Εἰσαγγελεὺς καὶ οἱ ἀντεισαγγελεῖς καλοῦνται δημόσιοι κατήγοροι. Ὁ Εἰσαγγελεὺς ἔρχεται ἀμέσως εἰς τὰς πρρουσιάσεις μετὰ τὸν πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου. Οὗτοι παρέχουσιν εἰς τὴν ἀνωτέραν ἀρχὴν τὰς ἀπαιτουμένας πληροφορίας περὶ τῶν εἰρηνοδικῶν, τῶν δικαστῶν καὶ ἀντεισαγγελέων, αἱ δὲ πληροφορίαι αὗται χρησιμεύουσιν εἰς τὸν ὑπουργὸν ὅταν πρόκηται νὰ γείνη προαγωγή τις.

— Ἀνάδοχέ μου, δύναται τις νὰ κάμῃ ἐφεσιν ἀποφάσεως Πρωτοδικεῖου, ὡς δύναται νὰ γείνη τοῦτο εἰς εἰρηνοδικεῖον;

— Μάλιστα, φίλε μου. Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι ὅ Ἐφετεῖα, ὧν οἱ δικασταὶ καλοῦνται ἐφέται, ὁ ἀνώτερος αὐτῶν πρόεδρος τῶν ἐφετῶν, ὁ δὲ δημόσιος κατήγορος εἰσαγγελεὺς τῶν ἐφετῶν καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ἀντεισαγγελεῖς τῶν ἐφετῶν. Αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν εἶνε τελεσίδικαι καὶ δὲν ἐπιδέχονται ἐφέσεως.

— Καὶ λοιπὸν ὅταν τὸ ἐφετεῖον ἀποφασίσῃ, ἡ ὑπόθεσις εἶναι διεξηγημένη; Δὲν δύναται τις νὰ προβῇ περαιτέρω;

— Ὑπάρχει ἀκόμη τύπος τις ἐφέσεως, ὅστις λέγεται αἴτησις ἀναίρεσεως, ἀλλὰ δὲν ἀνάγεται πλέον εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως. Ἡ αἴτησις ἀναίρεσεως στηρίζεται εἰς ἐσφαλμένην ἐξήγησιν τοῦ νόμου, ἢ εἰς παράλειψιν τύπου, ἢ ὁ νόμος διαγράφει πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης. Αἱ αἰτήσεις ἀναίρεσεως δικάζονται ὑπ' ἐνὸς μόνου δικαστηρίου, ἐδρεύοντος ἐν Ἀθήναις, ὅπερ καλεῖται Ἀρειοὺς Πάγος.

— Ὀμιλήσατε, ἀνάδοχέ μου, περὶ παρατάσεως νόμου καὶ περὶ πλημμελήματος. Πλημμελήμα τι εἶνε τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ἐγκλημα;

— Οὐχί, φίλε μου. Ἄλλ' ὑπάρχει μεταξύ τοῦ πλημμελήματος καὶ τοῦ ἐγκλήματος διαφορά τις. Καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἕτερον εἶνε ἀνοσιουργήματα κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας ἢ κατὰ προσώπων. Ἄλλ' ἢ κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας πράξεις, ἧτις εἶνε ἀπλοῦν πλημμέλημα, καθίσταται ἐγκλημα, ὅταν ἢ παρεκτροπὴ συνοδεύηται ὑπὸ τινων περιστάσεων τοῦ χρόνου, τοῦ τόπου καὶ τῶν προσώπων ἢ κριθεμένη καὶ ὀριζομένη ὑπὸ τοῦ νόμου. Γρονθοκόπημα, ἢ λάκτισμα, ἢ ῥαβδισμὸς χωρὶς ἢ ἐπενέγκῃ ἀνικανότητα πρὸς ἐργασίαν μέχρι τριῶν ἡμερῶν, εἶνε ἀπλοῦν πταίσμα, ἀνικανότητα δὲ πλέον τῶν τριῶν εἶνε πλημμέλημα, καὶ πλέον τῶν τριάκοντα κακούργημα. Τὸ πταίσμα τιμωρεῖται διὰ προστίμου ἢ φυλακίσεως μέχρι τριῶν ἡμερῶν, τὸ δὲ πλημμέλημα διὰ προστίμου ἢ φυλακίσεως ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν μέχρι πέντε ἐτῶν. Τὸ δὲ κακούργημα διὰ φυλακίσεως ἢ εἰρκτῆς ἰσοβίου ἢ διὰ θανάτου ἀναλόγως τοῦ μεγέθους τοῦ κακούργηματος. Τὰ κακούργηματα δὲν δικάζονται ἐν τοῖς ἐφετικοῖς δικαστηρίοις, ἀλλ' ὑπάρχει εἰδικὸν δικαστήριον ὀνομαζόμενον *Κακούργοδικεῖον*. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ κακούργων, δὲν νομίζεις ὅτι πρέπει νὰ ὀμιλήσωμεν ἄλλην ἡμέραν καὶ περὶ τοῦ εἰδικοῦ τούτου δικαστηρίου ἐνθα δικάζονται οὗτοι;

— Ὅπως ἐπιθυμεῖτε, ἀνάδοχέ μου.

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΣ ΥΠΟ ΜΑΝΔΡΑΓΟΡΑ ΚΑΘΕΥΔΕΙΝ

Α'.

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 265 δελτίῳ τῆς ἀξιολόγου *Ἐστίας* ἀναγινώσκουμεν τὰ ἐξῆς: «Τὸ ὄρθον εἶνε «ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδει» καὶ οὐχί «ὑπὸ μανδραγόραν καθεύδει», διότι ὁ μανδραγόρας δὲν εἶνε «δένδρον, ὑπὸ τὸ ὅποιον νὰ δύναται τις νὰ κοιμηθῆ, ἀλλὰ φυτὸν χαμαίζηλον καὶ ποῶδες, μικρότερον «πολλάκις καὶ τοῦ θριδάκος, ἔχον ναρκωτικὴν ἐνέργειαν ἐπὶ τῶν τραγόντων ἐξ αὐτοῦ. Ἡ τοιαύτη «του ἰδιότης ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς παραγωγὴν τῆς «φράσεως, ἧτις, ὡς εἶπομεν, πρέπει νὰ ἐκφέρηται «διὰ γενικῆς ἐμπροσθέντος, σημερινούσης τὸ αἷτιον «καὶ οὐχί τὸ ὑποκάτω».

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ὀρθῶς εἰρημένα, ἢ παροιμία ὑπὸ μανδραγόρα καὶ οὐχί ὑπὸ μανδραγόραν καθεύδειν, διότι ὁ μανδραγόρας δὲν εἶνε δένδρον, ἀλλὰ φυτὸν, ὡς ἐν τοῖς ἐπομένοις θὰ διαλά-

θωμεν, ἐλέγετο ἐπὶ τῶν ἀμελῶν καὶ ραθύμων, ἐπὶ τῶν μὴ προσεχόντων ἐν τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ ὑπὸ τινος ληθιργου καταλαμβάνομένων¹ διότι οἱ τὸν μανδραγόραν φαγόντες κατελαμβάνοντο ὑπὸ ὕπνου πολλοῦ. Ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Λουκιανοῦ λέγει: «παροιμία ὑπὸ (;) τῶν ἀνειμένων καὶ ραθύμων, παρόσον οἱ τὸν μανδραγόραν φαγόντες ἀνέγερτοι ὑπνώττουσιν». Ὅτι τὸ χωρίον κακῶς φέρεται ἐν τῇ Βροντῖνῃ ἐκδόσει, οὐδεμία ἀμφιβολία διὸ ἀντὶ τοῦ «*Παροιμία ὑπὸ τῶν . . . γραπτέον, παροιμία ἐπὶ τῶν ἀνειμένων καὶ ραθύμων*».

Τῆς παροιμίας ταύτης δὲν γίνεται πολλὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις χρήσις. Παρὰ τῷ Πλάτῳ ἀπαξ ἀπαντᾷ. «Ἐνίοτε δ' ἂν μὴ πείθωσιν (οἱ νῦνται), ἀλλὰ ἄλλοι μᾶλλον, τοὺς μὲν ἄλλους ἢ ἀποκτινύοντας ἢ ἐκβάλλοντας ἐκ τῆς νεῶς, τὸν δὲ γενναῖον ναύκληρον μανδραγόρα ἢ μέθη ἢ τινα ἄλλω ζυμποδίσαντες. . .»¹ Ὁ Ξενοφῶν «Ὁ δ' αὖ Σωκράτης εἶπεν, ἀλλὰ πίνειν μὲν, ὡ ἄνδρες, καὶ ἐμοὶ «πάνυ δοκεῖ τῷ γὰρ ἄντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυφῆς τὰς μὲν λύπας ὡς περ μανδραγόρας τοὺς «ἀνθρώπους κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας, ὡς περ ἔλαιον φλόγα ἐγείρει»². Τοῦ Ξενοφοντείου τούτου χωρίου μέμνηται καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐν τοῖς Δειπνοσοφισταῖς αὐτοῦ³. Ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ εἰς αὐτὸν ἀποδιδόμενῳ Δ' Φιλιππικῷ «Ἡμεῖς δ' οὐ μόνον «τούτοις ὑπολειπόμεθα, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' «οὐδ' ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα, ἀλλὰ μανδραγόραν «πεποκόσιν ἢ τι φάρμακον ἄλλο τοιοῦτον εἰσκαμεν «ἀνθρώποις»⁴. Ὁ Λουκιανὸς τρίς ἐχρήσατο τῇ παροιμιῶδει ταύτῃ φράσει, πρῶτον ἐν Τίμωνι τῷ Μισανθρώπῳ «Πῶς γὰρ; ὅπου γε καθάπερ ὑπὸ «μανδραγόρα καθεύδεις, ὅς οὔτε τῶν ἐπιπορούτων «ἀκούεις οὔτε τοὺς ἀδικούντας; ἐπισκοπεῖς. . .»⁵ δεύτερον ἐν τῷ Δημοσθένους ἐγκωμίῳ. «Ἄλλ' «ἀνίστησι μὲν ἄκοντας οἶον ἐκ μανδραγόρου καθεύδοντας, τοὺς αὐτοῦ πολίτας, ὡς περ τομῆ «τινι καὶ καύσει τῆς ραθυμίας τῆ παρρησία χρωμενος»⁶ καὶ τρίτον ἐν τῷ πρὸς ἀπαίδευτον καὶ πολλὰ βιβλία ὀνομάζοντι «Ἄλλ', ὡ κατάπυγον, «οἶε τοσοῦτον μανδραγόραν κατακεχύσθαι αὐ-

¹) Πολιτ. 6,488, c.

²) Ἐν συμποσ. 2, 24.

³) ΙΑ'. 504, c.

⁴) 131,1.

⁵) § 2.

⁶) § 36 ἐνθα φαίνεται ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἀνωτέρω τοῦ Δημοσθένους χωρίον.

«τοῦ, ὡς τοιαῦτα μὲν ἀκούειν, ἐκεῖνα δὲ μὴ εἰδέναι. . .»¹ Ἐπειδὴ, δὲ, ὡς εἶπομεν, ὁ μανδραγόρας πινόμενος ἐκοιμίζει τοὺς ἀνθρώπους, ὁ Λουκιανὸς ἐν λόγῳ Β' τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ ἱστορίας τὸν μανδραγόραν καὶ τὴν μήκωνιν φυτεύει ἐν τῇ νήσῳ τῶν ὀνειρών. «Κύκλω μὲν περὶ πᾶσαν αὐτὴν ὕλη ἀνέστηκε, τὰ δένδρα δὲ ἐστὶ μήκωνες ὑψηλαὶ καὶ «μανδραγόροι καὶ ἐπ' αὐτῶν πολὺ τι πλῆθος νυκτερίδων»².

Τῆς παροιμίας ταύτης χρῆσιν ἐποίησατο ὁ τε Ἰουλιανὸς καὶ ὁ Λιβάνιος. «Ἐἶτα μετὰ τοῦ φιλάνδρου τὸ φιλόθεον τίς ἐν γυναικὶ δεύτερον τιθῆσι καὶ οὐ φανῆται πολὺν πᾶν μανδραγόραν ἂν ἐκπεπωκώς;»³ «Ὅσπερ μανδραγόραν ἐκπεπωκώς καὶ πολὺν ἐπὶ τοῖς «γεγεννημένοις ὕπνον κεκοιμημένος.»⁴

Πλεῖστερα περὶ τῆς παροιμίας ταύτης θὰ διαλάβωμεν ἐν τῇ συνχωγῇ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις παροιμιῶν ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἡμετέρας, εἰς ἣν πρὸ πολλοῦ ἐνασχολούμεθα.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τοῖς παροιμοιογράφοις τοῦ Schneidewin δὲν νὰ εὑρομεν τὴν παροιμίαν ταύτην.

Β'.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ὅτι ἡ παροιμία ἐλήρθη ἐκ τῆς ὑπνωτικῆς δυνάμεως τοῦ φυτοῦ, ὅπερ καλεῖται μανδραγόρας. Πρὶν δὲ παραθῶμεν τὴν περιγραφὴν τῶν ἀρχαίων περὶ τοῦ φυτοῦ τούτου καὶ τῆς ὑπνωτικῆς ἢ ναρκωτικῆς αὐτοῦ δυνάμεως, ἐξ ἧς οἱ γόητες καὶ ἀγύρται ἐπωφεληθέντες ἐξηπάτων τοὺς ἀπλοῦς καὶ ἡλιθίους, οἵτινες τυφλῶς μέχρι πρὸ ὀλίγου ἐπίστευον εἰς τὴν μαγικὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ προτάξωμεν ὀλίγα περὶ τῆς λέξεως.

Οὔτε ἐν τῷ τοῦ Ἐρρίκου Στεφάνου λεξικῷ οὔτε ἐν τῷ τοῦ Passow γίνεται λόγος περὶ τῆς κυρίας σημασίας τῆς λέξεως οὔτε ἐκ τίνων λέξεων συνίσταται. Ἄν τὸ πρῶτον συστατικὸν αὐτῆς εἶναι μάνδρα ἢ μάνδρος, καὶ ἂν δηλοῖ τὴν κοινῶς λεγομένην μάνδραν, δὲν ἀποφινόμεθα. Ὅτι δὲ τὸ πρῶτον μέρος εὑρηται ἐν ἄλλαις λέξεσι κυρίων ὀνομάτων, εἶνε γνωστότατον. Οὕτως ἀπαντῶσιν αἱ λέξεις *Μανδρόβουλος* ἢ *Μανδράβουλος*, *Μανδρογέρης*, *Μανδρόδωρος*, *Μανδροκλῆς*, *Μανδροκλειδης*, *Μανδροκρά-*

¹) § 23

²) § 33.

³) Ἰουλ. Καλλιξείνη.

⁴) Λιβαν. Δημοσ. ἀπολόγ. ἐν τόμ. 4, σελ. 298. ἐκδ.

Reiske.

της, *Μανδρόλυτος*, *Μανδρόπολις*, τόπος ἢ πόλις ἐν *Φρυγίᾳ*. Κατὰ Ἡσύχιον ὁ Ζεὺς ὀνομάζετο καὶ *Μανδραγόρας*, ὡς κομίζων φαίνεται τοὺς ἀνθρώπους ἢ τὸν ὕπνον αὐτοῖς πέμπων καὶ ἡ Ἀφροδίτη ἐλέγετο *Μανδραγορτίς*, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Ὁ Ἄλεξις ἐποίησε καὶ κωμῳδίαν *Μανδραγοριζομένην* καλούμενην¹. Καίτοι καὶ τὸ πρῶτον μέρος μένει καθ' ἡμᾶς ἀνεξήγητον, ἐτι μᾶλλον ἀνεξήγητον φαίνεται ἡμῖν καὶ τὸ δεύτερον. Τούτων ἕνεκα πιστεύομεν, ὅτι ἡ λέξις δὲν εἶνε ἑλληνική.

Περὶ τοῦ Μανδραγόρα ἀναγινώσκουμεν ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Larousse τὰ ἐξῆς: «Ἡ λέξις εἶνε, λέγει, κατὰ τινος ὄνομα ἀνδρὸς ἐφηρμοσμένου εἰς φυτὰ καὶ φαίνεται περιέχον τὸ *Μάνδρος* ἢ *Μάνδρα*, θεότητα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἧς ἀγνοῦνται αἱ ἰδιότητες. Τὸ ὄνομα φαίνεται διατηρηθὲν ἐν τοῖς ἐκ τοῦ μάνδρα ἢ μάνδρος συνθέτοις, *Μανδρογένης*, *Μανδροδῶρος* καὶ τὰ ἐξῆς. . . Ἐν τῇ σανακρίτῃ ἀπαντᾷ ἡ λέξις *Mand* σημαίνουσα τὸ κοιμᾶσθαι, καὶ *Mandaras* δηλοῦσα μέγα καὶ ἐκτεταμένον, τὸν παράδεισον τῶν Ἰνδῶν ἢ *Surga* καὶ ἐν τῶν τοῦ παραδείσου δένδρων. Ἐπειδὴ ἡ λέξις δηλοῖ φυτὸν ὑπνωτικόν, παράγουσιν αὐτὴν τινες ἐκ τοῦ μάνδρος σημαίνοντος ὕπνον, καὶ ἀγορὰ δηλοῦσα οὐσίαν. Κατὰ ταῦτα Μάνδρος εἶνε ὁ Θεὸς τοῦ ὕπνου». Ὁ Littre νομίζει τὴν λέξιν σύνθετον ἐκ τοῦ μάνδρα καὶ ἄγυρος, ἀλλὰ λέξις ἄγυρος δὲν εὑρηται ἐν τοῖς λεξικοῖς. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς λέξεως.

Τὸν Μανδραγόραν ἐκ τῶν ἀρχαίων ὁ μὲν Διοσκουρίδης περιγράφει ὡς ἐξῆς: «*Μανδραγόρας*, οἱ δὲ ἀντιμύλον, οἱ δὲ κερκαίαν (κατ' ἄλλους κερκαίον), οἱ δὲ κερκαίαν καλοῦσιν, ἐπειδὴ δοκεῖ ἢ ῥίζα φίλτρων εἶναι ποιητικὴ (οἱ δὲ ἀντιμύλον, οἱ δὲ βομβόλιχον, οἱ δὲ μῖνον, Αἰγύπτιοι ἀπεμῶμ, Πυθαγόρας ἀνθρωπόμορφον, οἱ δὲ ἀλθέργιον, οἱ δὲ θριδακίαν, οἱ δὲ κόμμαρον. Ζωροάστρης δ.άμομον ἢ ἀρχίνην, προφῆται ἡμίονους, οἱ δὲ γονογεῶνας, Ρωμαῖοι μάλα κανίνα, οἱ δὲ μάλα τεροῦστρια). Ἔστι δὲ αὐτῆς ὁ μὲν τις θῆλυς, ὁ μέλας, θριδακίας καλούμενος, φύλλα ἔχων στενώτερα καὶ μικρότερα, βρωμώδη καὶ βαρέα κατὰ τὴν ὁσμὴν, κεχυμένα δ' ἐπὶ γῆς καὶ παρ' αὐτὰ μῆλα, ὄντα (λεκίθους κ.ό.κοις ὧν) ἐμφεῖς, ὠχρὰ, εὐώδη, ἐν οἷς καὶ καρποὶ ὡς περ ἀπίου ῥίζαι εὐμεγέθεις, δύο ἢ τρεῖς, ἀντεμπεπλεγμένοι ἀλλήλαις, μέλαινα κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν».

¹) Ἀθήν. Γ'. 123, Δ'. ΙΔ'. 621, ε.

νειαν, ἔνδοθεν λευκαὶ καὶ παχύφλοιοι· καυλὸν δ' οὐ φέρει. Τοῦ δ' ἄρρενος καὶ λευκοῦ, ὃν ἔνιοι νόριον ἐκάλεσαν, φύλλα ἐστὶ μεγάλα, λευκά, πλατέα, λεία καθάπερ τεύτλου· τὰ δὲ μῆλα διπλάσια, κροκίζοντα τῇ χροίᾳ, εὐώδη μετὰ βάρους τινός· ἃ καὶ ἐσθίοντες οἱ ποιμένες ποσῶς ὑποκαροῦνται· ῥίζα δὲ ὁμοία τῇ πρὸ αὐτῆς, μείζων δὲ καὶ λευκότερα, ἄκαυλος δὲ ὡς αὐτή.

«Ὁ ὁπὸς ποθεῖς ὀβολῶν δυοῖν πλῆθος ὀλίγης σὺν μελικράτῳ ἄγει ἄνω κάτω φλέγμα καὶ μέλαιναν χολήν, ὡς ἐλλέβορος· πλείων δὲ ποθεῖς ἐξάγει τοῦ ζῆν... Τὰ δὲ μῆλα ὀσφραίνόμενα καὶ ἐσθιόμενα καρωτικά καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν χυλός, πλέον ποθέντα δὲ ἀφώνους ποιεῖ· τὸ δὲ σπέρμα τῶν μῆλων ποθὲν ὑστέραν καθαίρει· προστεθὲν δὲ μετ' ἀπύρου θείου ῥοῦν ἴσθησιν ἐρυθρόν».

«Ἰστοροῦσιν δὲ καὶ ἑτέραν μόριον¹ λεγομένην, φυομένην ἐν παλισκιῶσι καὶ περὶ τὰ ἄντρα, φύλλα ἔχουσαν ὁμοία λευκῷ μανδραγόρα, μικρότερα δὲ ὡς σπιθαμιαῖα, λευκά, ἐν κύκλῳ περὶ τὴν ῥίζαν, οὖσαν ἀπαλὴν καὶ λευκὴν, μικρῷ μείζονα σπιθαμῆς, πάχος δακτύλου μεγάλου· ἦν φασὶ πινομένην... ἐν μάζῃ ἢ ὄψω ἀποκαροῦν· καθεύδει γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐν ᾧ περ ἂν φάγοι σῆματι, αἰσθανόμενος οὐδενός, ἐπὶ ὥρας τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀφ' οὗ περ ἂν προσεγγηται· χρώνται δὲ καὶ ταύτῃ οἱ ἰατροί, ὅταν τέμνειν ἢ καίειν μέλλωσι· φασὶ δὲ καὶ ἀντίδοτον εἶναι τὴν ῥίζαν πινομένην μετὰ στρύχνου τοῦ καλουμένου μανικοῦ²».

«Ὁ δὲ Θεόφραστος λέγει περὶ τοῦ Μανδραγόρου τὰ ἐξῆς· «Τῶν δ' ἄλλων τὰ μὲν ὁμοιότερα τούτῳ τὸν καυλὸν ἔχει (κοῖλον) καθάπερ ὁ μανδραγόρας...»³ «Τοῦ μανδραγόρου τὸ φύλλον χρήσιμον εἶναι φασὶ πρὸς τὰ ἔλκη μετ' ἀλφίτου, τὴν δὲ ῥίζαν πρὸς ἐρυσίπελας ζυθεῖσάν τε καὶ ἕξει δευθεῖσιν καὶ πρὸς τὰ ποδαγρικὰ καὶ πρὸς ὕπνον καὶ πρὸς φίλτρα.»⁴ «Οἱ δὲ (χυμοὶ) ὑπνωτικοί, πλείους δὲ διδόμενοι καὶ θανατικοὶ καθάπερ ὁ μανδραγόρας.»⁵

«Ὁ Μανδραγόρας, λέγει ὁ Πλίνιος, ὀνομάζεται καὶ Κίρκαιον. Εἶναι δὲ δύο εἰδῶν (alropa mandragora vernalis et autumnalis)· ὁ ἄρρην εἶνε λευκός, ὁ δὲ θῆλος μέλας, ἔχων φύλλα στενωτέρα τῆς θράδακος, κορμὸν χνοώδη, ῥίζαν διπλὴν ἢ τρι-

πλῆν, ὑπόπυρρος τὴν χροάν, ἔσωθεν λευκὴν, παχεῖαν καὶ ἀπαλὴν, πηχιαίαν σχεδὸν τὸ μῆκος. Ἀμφότερα παράγουσι καρπὸν ἴσον πρὸς λεπτοκάρουον, περικλείοντα σπῆρον ὁμοῖον πρὸς τὰ σπέρματα ἀπιδίου. Τὸν λευκὸν ὀνομάζουσι καὶ arse-pum μῆριον, ἰππόφλομον. Τὰ φύλλα αὐτοῦ εἶνε λευκά, πλατύτερα τοῦ ἄλλου καὶ ὁμοία πρὸς τὸ καλλιεργούμενον λάπαθον... Τὸν χυμὸν ἐξάγουσι καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ καὶ ἐκ τοῦ κορμοῦ, ἀφοῦ ἀκροτομήσωσιν αὐτόν... Ὁ μανδραγόρας δὲν ἐξάγει πανταχοῦ χυμὸν, ὅπου δὲ ἐξάγει, συμβαίνει περὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ τρύγου, καθ' ἣν πρέπει νὰ γίνηται ἡ συλλογή· ἔχει ὁσμὴν ἰσχυράν, ἰσχυροτέρην δὲ ἔχει ἡ ῥίζα καὶ ὁ καρπός. Οἱ καρποὶ τοῦ λευκοῦ μανδραγόρου, ὅταν εἶνε ὄριμοι, ζηραίνονται ἐν τῇ σκιᾷ... Τὸν χυμὸν καπνίζουσιν ἢ μᾶλλον τὸν βράζουσιν ἐν μέλανι οἴνῳ, μέχρις οὗ μείνη τὸ τρίτον. Τὰ φύλλα φυλαττόμενα ἐν ἄλμῃ ἔχουσι μείζονα ἀξίαν. Ὁ χυμὸς εἶνε ἀληθὲς δηλητήριο, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν ἄλμῃ μανδραγόρας δὲν ἀποβάλλει ἐντελῶς τὰς ἐπιβλαβεῖς ιδιότητες. Ἡ ὁσμὴ μόνη προσβάλλει τὴν κεφαλὴν. Ἐν τισὶ χώραις τρώγουσι τοὺς καρποὺς καὶ ὁμοῦς ἡ δυνάμις τῆς ὁσμῆς εἶνε τοιαύτη, ὥστε διασεῖσι τὸν νοῦν τῶν μὴ συνειθισμένων· δόσις πολὺ ἰσχυρὰ ἐπιφέρει τὸν θάνατον. Ἐν δόσει ἀναλόγῳ τῶν δυνάμεων τῶν ἀνθρώπων προξενεῖ κάρωσιν... Ὁ μανδραγόρας εἶνε ἀντιφάρμακον κατὰ τῶν ὄψεων καὶ δίδεται, ὅταν τέμνωσιν ἢ καίωσι. Πρὸς τοῦτο πολλάκις ἐπιφέρει εἰς τινὰς ὕπνον διὰ μόνης τῆς ὁσμῆς...⁴

Γ'.

Ἐκ τῆς ναρκωτικῆς ταύτης τοῦ Μανδραγόρα δυνάμεως προήχθη καὶ ἡ παροιμία, ὡς εἶπομεν, ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδει, τ. ἔ. ἔνεκα τῆς πόσεως ἢ ὀσφρήσεως τοῦ μανδραγόρα κοιμᾶται. Ἐπειδὴ δὲ γνωστὴ ἦτο ἡ δυνάμις αὐτοῦ αὐτῇ, ὁ στρατηγὸς τῶν Καρχηδονίων Ἀννίβας μετεχειρίσθη αὐτὸν κατὰ τῶν ἐχθρῶν του. Ἀποσταλαῖς ποτε κατὰ τῶν ἐπαναστησάντων Ἀφρικανῶν προσεποιήθη, ὅτι ἀπεσύρθη μετὰ μάχην ἀδιάκριτον. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἀφῆκεν ἀγγεῖα πλήρη οἴνου, ἐν ᾧ εἶχε διαλύσει ῥίζας μανδραγόρου. Οἱ ἐχθροὶ πιόντες ἀνυπόπτως ἔπεσαν εἰς ληθαργίαν, ἐξ ἧς ὁ πομπρὸς ἐχθρὸς ἐπωφελοῦμενος ἐκέρδησε νίκην ἀνάμακτον καὶ εὐκολον.¹

¹) Plin, Histor. Natur. 25, 94.

²) Larousse, ἐν λέξει Mandragore.

¹) Ὁρθότερον ἴσως μῆριον, διότι ἀπομωροσι.

²) Διοσκουρ. περὶ ὕλ. Ἱατρικῆ βιβλ. Δ' κεφ. οστ'—οζ.

³) Θεοφ. Ἱστορ. φυτ. 6, 3.

⁴) Αὐτοῦ. 9, 9.—5 Περὶ φυτῶν αἰτιῶν 6, 4, 5.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ

ΕΠΙΚΡΙΣΙΝ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ

ΤΟΥ ΔΙΣΥΝΘΕΤΟΥ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΕ ΤΑΣ ΓΡΑΦΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ

ΥΠΟ

ΙΩ. Α. ΒΑΡΕΛΑ

διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας καὶ καθηγητοῦ

Ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ π. μηνὸς Ἰανουαρίου τῷ καλουμένῳ «Σωτῆρι» παρέρχεται ὁ X. K. Μακρῆς ἐπικρίσιν ἡμᾶς. Καὶ ἄμ' ἀρχόμενος λέγει· «Πρὸ τινῶν ἡμερῶν περιῆλθεν εἰς χεῖρας ἡμῶν ἡ ὑπὸ τοῦ διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας κ. Βαρελά δημοσιευθεῖσα ἀνωτέρω πραγματεία.» Τοῦτο εἶναι ἀνακριβές· διότι ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου π. ε. ἐζήτησε τὴν πραγματείαν ἡμῶν καὶ τὴν ἀνέγνω, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἐνταῦθα βιβλιονόμος κ. Κατσουρόπουλος. Εἶτα λέγει· «Ἡ ὀρθοσκευτικὴ φωνή,» τὸ ἔργον αὐτοῦ ὡς ἄξιον μελέτης συστήσασα, ἔδειξε σαφῶς ὅτι οὐδὲν αὐτὸ ἀνέγνω. Ἡμεῖς τοῦλάχιστον δὲν πιστεύομεν ὅτι ὁ συντάκτης τῆς «ὀρθοσκ. φωνῆς» συνέστησε τὸ ἔργον ἡμῶν πρὶν ἢ τὸ ἀναγνώσῃ. Καὶ ἂν μὲν τοῦτο συμβαίη εἰς ἄλλους, ἀνεκτόν, εἰς ἄνδρα ὅμως τῶν εὐδοξούντων θεολόγων δὲν ἐπιτρέπει ἢ συνείδησις τὸ τοιοῦτον. Ἄλλ' ἂς ἀπολογηθῇ αὐτὸς ὑπὲρ ἑαυτοῦ· ἡμεῖς δὲ τὸν εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν σύστασιν (διότι πρῶτον ἤδη τὸ τοιοῦτον ἀκούομεν). Εἶτα ἐπιφέρει ὅτι «σφαλλόμεθα» καὶ ἀγνοοῦμεν τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἰδιώματα τῆς Γραφῆς, καὶ πολυπραγμονοῦμεν... οὐδεμίαν συνεπάγεται ἀπόδειξιν. Ἐρωτῶμεν· ὁποῖός τις καὶ πῶς κλητέος ὁ ἄνευ λόγου ἀποφαινόμενος;

Κατωτέρω λέγει. «Ναὶ μὲν πολλαχοῦ τῆς ἐν λόγῳ πραγματείας ἐπιτυχῶς ὁ κ. Βαρελάς τὸν Μακρῆν ἐπιρραπίζει, καὶ ὡς παλίμβουλον καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀντιφάσκοντα ἐξελέγχει· ἀλλὰ καὶ πολλαχοῦ τοσοῦτον ἐπιπολαῖος... ἀποφαινεται, ὥστε τὸ ἔργον αὐτοῦ ἦτο ἄξιον νὰ προκαλέσῃ διὰ τὰς πλημμελεῖς ἰδέας καὶ παχυλὰς ἀντιφάσεις οὐχὶ σύστασιν θεολογικὴν...» Τί δὲ προτείνει πρὸς βεβαίωσιν τῶν λόγων του; Τάδε· «Καὶ πρόχειρος ἢ ἀπόδειξις. Ἐν σελίδι 58 π.χ. τῆς πραγματείας του λέγει ὁ φιλόσοφος κ. Βαρελάς (ἀνοποδεικτικῶς ὅμως καὶ λίαν ἀφιλοσόφως (!)) τὰ ἐξῆς. «Καὶ ὅτι μὲν ἀντιφάσκει ἡ Γραφή ἐδείχθη ἐν τοῖς ἀνωτέρω, ὅτι

Ἄλλ' ἡ σπουδαιότης τοῦ φυτοῦ τούτου ὡς ἰατρικοῦ καρωτικοῦ καὶ ἐπικινδύνου ἀπόλλυται ἀπέναντι τῆς ὑπὸ τῆς μαγείας δοθείσης αὐτῷ δυνάμεως. Οἱ ἔνημοι βράχοι, τὰ σπήλαια τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰταλίας εἶνε αἱ προνομιοῦχοι χώραι καὶ τὸ προνόμιον τοῦτο συνετέλεσε νὰ καταστήσῃ αὐτὸ ἔτι μυστηριωδέστερον καὶ μυθωδέστερον. Αἱ ῥίζαι αὐτοῦ, ἔνεκα τῆς παραδόξου μορφῆς του, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸ μυστηριώδες καὶ θαυμάσιον αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ὁ Μανδραγόρας ἐθεωρήθη ἐπὶ αἰῶνας ὡς φυτὸν ἔχον μαγικὴν δυνάμιν καὶ ἡ πίστις αὐτῇ διετηρήθη μέχρις ἐσχάτων, ἐάν τις κρίνῃ ἐκ τῆς Κωμῳδίας τοῦ Μακκριαβέλλη καὶ τοῦ διηγήματος τοῦ Λαφονταίνου. Ἐπίστευον, ὅτι τὸ φυτὸν τοῦτο, ἀφοροδιασικὸν ὃν εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν, ἐπροξένει τὸν ἔρωτα,¹ ὡς τὰ φίλτρα τῶν μάγων. Οἱ γόνιτες πάλιν ἐπειρῶντο νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἐκ τῶν ἀνθρωπομόρφων αὐτοῦ ῥιζῶν. Ἐντεῦθεν ἔπλαττον αὐτὰς εἰς ἀγροίκους μορφὰς ἀνθρωπίνης πρὶν μεταχειρισθῶσιν αὐτὰς πρὸς τοὺς σκοποὺς των. Ὁ δὲ δεισιδαίμων ὄχλος ἐπίστευεν, ὅτι ὑπὸ τοιαύτας ἀγροίκους μορφὰς ἀνθρώπων εὐρίσκοντο πλησίον τῶν σταυρῶν, γεννώμενοι ἐκ τοῦ αἵματος καὶ τῶν λειψάνων τῶν καταδικαζομένων.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι ἡ συλλογὴ τοῦ μανδραγόρα ἦτο δυσχερής. Ἐντεῦθεν καὶ περιγράφουσι μετὰ παιδικῆς λεπτομερείας τὰς ἀνοήτους ἐργασίας, ἃς ὄψελον νὰ ἐκτελῶσιν οἱ ἐκρίζουντες τὸν μανδραγόραν πρὸς ἀποφυγὴν κινδύνου. Διετρίνοντο πρὸς τούτους ὅτι ὁ μανδραγόρας εἶχε καὶ αἰσθητικότητά τινα· ὅτε μάλιστα ἐξέσπων αὐτόν, ἠκούοντο ἀναστεναγμοί! Διὰ τοῦτο παραγγέλλουσι τοῖς συλλέγουσιν αὐτὸν νὰ βύωσι τὰ ὄτα. Ὁ Θεόφραστος διηγῆται μετὰ σπουδαιότητος, ὅτι πρέπει νὰ χαράττωσι τρεῖς κύκλους πρὸ τῆς συλλογῆς!¹ Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Πλίνιος. «Οἱ συλλέγοντες αὐτόν, λέγει, προσέχουσι νὰ μὴ ἔχωσι τὸν ἄνεμον ἀπέναντι προκαταρκτικῶς δὲ διαγράφουσι διὰ ξίφους τρεῖς κύκλους, ἔπειτα ἀποσπῶσιν αὐτὸν στρέφοντες πρὸς δυσμᾶς»².

ΚΩΝ. ΝΕΣΤΟΡΙΑΔΗΣ.

¹) Περιγράφειν δὲ καὶ τὸν μανδραγόραν εἰς τρεῖς ξίφεις, πέντε μὲν δὲ πρὸς ἐσπεραν βλέποντα» (Ἱστορ. φυτ. 9, 8).

²) Πλιν. Hist. Natur. 25, 94.

δὲ καὶ οἱ θεολογοῦντες ἀντιφάσκουσιν. . .» Ἀφοῦ ὁμοῦ ἡμεῖς δι' ἡμετέρας ἐπιθεωρήσεως εἶδαμεν ἀντιφάσκουσαν τὴν Γραφὴν, πῶς δ' αὐτοχειροτόνητος οὗτος ζηλωτὴς καὶ μεγαλαυχῶν οἶδε γλώσσαν καὶ ἰδιώματα τῆς Γραφῆς δὲν δεικνύει ἡμῖν τὸ χωρίον ὑπερκακῶς ἡρμηνεύσαμεν, καὶ μόνον ἐν ἐκ τῶν πολλῶν ἂ παρατιθέμεθα; Τίνα κρείττω ἀποδείξειν ζητεῖ τῆς ἀπαριθμήσεως τῶν ἀντιφατικῶν χωρίων; Περισσότερον δὲ λέγει ὅτι ἡ λέξις Πνεῦμα ἔχει «διαφόρους σημασίας» τοῦτο ὁμολογοῦμεν καὶ ἡμεῖς καὶ προστίθεμεν ὅτι ἡ διαφορὰ εἶναι ἐναντιότης τις κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ πάντα σωφρονούντα, τῷ δ' ἐναντίον εἶναι ἀδύνατον νὰ ἦναι ταῦτ' ἂν ἀντιστοιχῶν. Ὄταν λέγη τις ὅτι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα εἶναι τοιούτου καὶ ἄλλοιου ἀντιφάσκει ἑαυτῷ· διότι οὐδέποτε τὸ αὐτὸ πρᾶγμα κατ' οὐδενὸς νοῦν ἔχοντος ἀναλογίαν δύνατον νὰ ἦ ἄθνητον καὶ ἀθάνατον. Τοῦτο δὲ λέγει ἡ Γραφή, καὶ αὐτὸς δ' κ. Μακρῆς, διὰ τὴν λοιπὴν ψέγει ἡμᾶς; δὲν νοεῖ ὅτι ψέγων ἡμᾶς ἑαυτὸν ψέγει; Ἡ Γραφή διαφόρως μεταχειρίζεται τὰς λέξεις! Ἔστω, ἂν ἐρωτῶμεν οὗτοι τίς ὅμως τί ἐστι δικαιοσύνη; ἀποκρίνεται· νῦν μὲν «ἕξις ἀπονεμητικὴ τοῦ προσήκοντος»: νῦν δὲ «ἡ τῶν παθῶν ἐγκράτεια», τί θὰ εἶπη δ' φιλοσοφίας ὀρεγόμενος καὶ εἰδὼς ὅτι τὸ δεύτερον καλεῖται σωφροσύνη καὶ οὐχὶ δικαιοσύνη; Τί θὰ εἶπη τις πρὸς τὸν λέγοντα ὅτι τὸ χρῶμα τὸδε εἶναι κυανοῦν καὶ φαινοῦν καὶ ξανθόν; Ἄλλ' οὗτος εἶναι ἡ Γραφή! ἀδιάφορον πρὸς τὸν φιλοσοφούντα καὶ ὀρισμένον τι ἐπιζητοῦντα, διότι ἡ Γραφή δὲν φιλοσοφεῖ, ἀλλ' ἦθος νὰ παρασκευάσῃ ζητεῖ, ὅπως εἶπομεν, καὶ πάντες οἱ θεολόγοι καὶ σοφοὶ ἄνδρες ὁμολογοῦσιν.

Κατωτέρω λέγει ὁ ἰδιοῦστος αὗτος θεολόγος. «Αὐτὸς οὗτος» (ἡμεῖς δηλαδὴ) «γράφει ἐν σελ. 6 καὶ 7 ὅτι ψυχὴ καὶ πνεῦμα εἶναι τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν Γένεσιν». Ἐν δὲ σελ. 11 λέγει. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διακρίνη τις τὴν ψυχὴν τοῦ Πνεύματος, ἐνῶ πολλοῦ ὧ; ταῦτ' ἐκφέρονται; Ἰδοὺ λοιπὸν ὑπερ αὐτὸς ὁμολογεῖ (καὶ εἶτα ἀτόπως ἀρνείται), ταῦτ' αὐτὸ ἀποφαίνεται καὶ ἡ Γραφή;

Ὅτι μὲν ἡμεῖς ἀρνουόμεθα τὴν ταυτότητα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος εἶναι ἀληθές· ὅτι δ' ἀποδεχόμεθα ὡς ταῦτ' ἀμφοτέρω πῶθεν τὸ ἐξάγει ὁ ὑπερκαζονεύμενος οὗτος νεανίας; (ὑποθέτομεν αὐτὸν νεανίαν ἐκ τῶν γραφομένων· διότι δὲν γινώσκουμεν αὐτόν). Τίς καὶ μόλις ἀψάμενος τῆς ἐγκυκλίου παιδείσεως ἀναγινώσκων τὰς ἀνωτέρω περιγραφὰς τῆς διατριβῆς ἡμῶν ἤθελε κἀν φαν-

τασθῆ ὅτι ὡς ἰδίαν γνώμην ἐκφέρομεν τὸ ἐκ τῆς Γραφῆς ἐξαγόμενον: Τρία τινὰ δύναται νὰ ὑποθέσῃ τις, ἢ ὅτι ὁ κ. Μακρῆς δὲν μᾶς ἐνόησε, ἢ ὅτι πάσχει ταραχὴν φρενῶν, ἢ ὅτι κακοβούλως διαστρέφει τὰ πρᾶγματα. Ὅτι δὲ ἐν τούτων συμβαίνει ἀποδείκνυται τρανώτατα ἐκ τῶν δε.

Ἡμεῖς ἐταύτισαμεν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν καὶ οὕτως ἀνεκνήρυξαμεν δύο συστατικά ἐν τῷ ἀνθρώπῳ σῶμα (ἢ ψυχῇ) καὶ πνεῦμα. Ὁ δὲ κ. Μακρῆς ἐρωτᾷ «πῶθεν πεισθέντες ἐταύτισατε;» Ἡμεῖς ἐπέστημεν ἐκ τῶν μελετῶν ἡμῶν, καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους ἐπιφέρομεν ἐν τῇ διατριβῇ ἡμῶν, ὅπως πεισθῆ πᾶς τις ὅτι σῶμα καὶ ψυχὴ (ὡς μορφωτικὴ τῆς ἀμόρφου ὕλης δύναμις καὶ εἰδοποιὸς ἐνέργεια), εἶναι ταῦτά. Παύλομεν αὐτὰ τὰ χωρία τοῦ Πλάτωνος· περὶ δὲ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους παραπέμπουμεν εἰς τὴν ἡμετέραν διατριβὴν, «ὁ ὀρισμὸς τῆς ψυχῆς κατὰ τὰς Ἀριστοτελικὰς ἀρχάς,» ὅπως ὁ ἀμφιβάλλων ἴδῃ ὅτι σῶμα, καὶ δὴ ὀργανικόν, εἶναι οὐδὲν ὀρισμένον εἶδος, ἂν μὴ μορφωθῆ ὑπὸ τῆς ψυχῆς. Εἴκοσι σελίδας ἐγραψάμεν περὶ τῶν πεφιλοσοφημένων τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο! ἂν ὁμοῦ δ' κ. Μακρῆς δὲν μᾶς ἐνόησεν πῶς δὲν προσήλθεν ὡς γνήσιος θεολόγος καὶ τὴν ταπεινώσειν ὡς πρῶτην ἀρετὴν προθέμενος νὰ ζητήσῃ ἐξηγήσεις; διὰ τὴν ἀποθρασύνεται λέγων «πῶς κατέρωθεν ὁ φιλόσοφος ἄνευ πολλῆς σκέψεως ν' ἀνακαλύψῃ τὰ κυριωδέστατα ταῦτα καὶ ἄγνωστα μέχρι τοῦδε συστατικά; (ἐν σελ. 408 τῆς ὑποσ.). Μὴ ἄρα κατὰ τὴν λογικὴν τοῦ κ. Μακρῆ, ὅτι ἀγνωστον εἰς αὐτόν, εἶναι καὶ ἀπόβλητον; Τίς λέγει ὅτι φθάσῃ κ. Μακρῆ; τίς λέγει ὅτι κεν ἐπ' ἀκαιρίαν γλώσσα ἔλθῃ;» τίς ζητεῖ ἐπιπολαίως, ἡμεῖς ἢ Ἡμεῖς οἱ τοὺς πατέρας τῆς φιλοσοφίας, Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην, ἐν τῷ προσώπῳ ἡμῶν ἐξυβρίζοντες; καλεῖται τοῦτο θράσύτης ἢ τι χεῖρον;

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διατριβῇ λέγομεν ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν πατέρων καὶ δὴ οἱ πλείονες διαιροῦσιν εἰς τρία μέρη τὸν ἀνθρώπον. Συνεπιμαρτυροῦντας δὲ ἡμῖν εἰσάγομεν διακεκριμένους γερμανοὺς θεολόγους, οἷον τὸν Luthard Thomasins, (Keil, Olshausen, Kahnis), καὶ τὸ τῶν μακρακιστῶν βιβλίον, τὴν «ἀπόφασιν τοῦ συλλόγου Ἰω. τοῦ Βαπτιστοῦ» καλουμένην, ἐνθα ὑπερ τοὺς εἴκοσι πατέρας ἀναφέρονται οὗτοι ἀποστόλ. πατέρας Εἰρηναίου καὶ Ἰουστίνου καὶ ἄλλους, οἷον τὸν Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρέα, Μάζιμον καὶ Ἀνθιμον. Ταῦτα ὁμοῦ πα-

ρεῖδεν ὁ δευτέρου κ. Μακρῆς, καὶ ἀμετροπέων λέγει. «Ἄλλ' ἔπρατεν ὁ φιλόσοφος νὰ μνημονεύσῃ καὶ τινῶν πατέρων τριχρομιστῶν, καὶ νὰ ἀποδείξῃ ἀληθὲς ὑπερ λέγει. Δὲν ἐπιτρέπεται ποτε εἰς διδάτορα φιλοσοφίας νὰ π. . . ἀνύρπακτα καὶ νὰ διαστρεῖρῃ ἰδέας ψευδεῖς καὶ ἀσασίμους. Τίς ποτε τῆς ἐκκλησίας πατὴρ εἶπε τὸν ἀνθρώπον τρισύνθετον ἢ τριπλοῦν; Ὁ Ἀπόστολος Μικράκης μεθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐπιμόρους ἐρεύνας καὶ ἀναζητήσεις δὲν κατέρωθεσε νὰ εἴρῃ ἕνα κἀν πατέρα λέγοντα τὸν ἀνθρώπον τρισύνθετον, ὁ δὲ φιλόσοφος κ. Βαρελάς μὲ μόνην του τὴν φιλοσοφίαν εἶρεν οὐχὶ ἕνα, ἀλλὰ πολλούς, καὶ τόσον πολλούς, ὥστε ἀπορῶν ἴσως τίνα πρῶτον νὰ ὀνομάσῃ προτίμησε νὰ μὴ ἀναφέρῃ οὐδὲ ἕνα.» Τί νὰ καταγῶμεν τοῦ κ. Μακρῆ; ἀμβλυωπίαν ἢ περίσσειαν ἀνακριβολογίας; ἀλαζονείαν καὶ ὕβριν, ἢ πονηρολογίαν καὶ κακοτεχνίαν; ἡμεῖς διαστρέφουμεν τὴν ἀλήθειαν ἢ ὁ κ. Μακρῆς ὁ διὰ τοῦ πεπαικωμένου καὶ ἀπερριμένου φιλοσοφιστικοῦ τριβῶνος ζητῶν νὰ καλύψῃ αὐτήν; τὸ δὲ γελοιωδέστατον πάντων εἶναι ὅτι παραπέμπει ἡμᾶς εἰς τὴν πραγματείαν του, ὅπως φωτισθῶμεν ὅτι δέα (;) Πάτερες διδάσκουσι διχρομῶν!!! Τίς ἠνῆθη τοῦτο; Παράδοξον δὲ λίαν φαίνεται νὰ παραπέμπῃ εἰς τὸ προσφιλές του ἔργον, ὅπερ ὁ κ. Μακράκης λαμπρῶς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ἀνεσκεύασε, καὶ ὡς ἀποφύλιον ἀπέριψεν, ὁ δὲ κ. Μακρῆς οὐδ' ἐτόλμησε νὰ ἀντεπεξέλθῃ· ἔτι δὲ παραδοξότερον ὅτι ἐπαγγέλλεται καὶ ἐκτενεστέρην διατριβὴν νὰ συγγράψῃ διότι πῶς θὰ δυναθῆ νὰ ἐννοήσῃ τοὺς πατέρας τῆς ἐκκλησίας ἀφοῦ ἡμᾶς δὲν ἐνόησε; τὸ δὲ παραδοξότερον ὅτι καὶ ἡ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἐνεργούσα ἱερά ἡμῶν σύνοδος συνιστᾷ τοιαῦτα τερατολογήματα.

Πόσον δὲ μᾶς παρεξηγεῖ καὶ ὡς πυρέσσων γράφει μαρτυροῦσι τὰ ἐπόμενα. Ἡμεῖς λέγομεν ἐν τῇ ἡμ. διατρ. σελ. 69 «Πῶς νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐνοικεῖ θεῖον πνεῦμα καὶ εἰς πονηροὺς καὶ φαύλους κατὰ τύπον δὲ μόνον λειτουργούς;» ὁ δὲ Μακρῆς ἐρωτᾷ «πῶθεν ἐδιδάχθη ὁ κ. Βαρελάς, ὅτι τὸ θεῖον πνεῦμα ἐνοικεῖ εἰς τε φαύλους καὶ πονηροὺς, κατὰ τύπον δὲ μόνον λειτουργούς;» ὑπερ ἡμεῖς ἀρνούμεθα, νομίζει ὅτι τὸ παραδεχόμεθα! Εἶναι τοῦτο παχυλὴ ἀγνοία τῶν στοιχείων τῆς γλώσσης, ἢ ἄλλος καὶ σκοτοδινία φρενῶν; Ἐν δὲ τῇ ὑποσημειώσῃ (σελ. 119) σχηματίζει τὸν ἐξῆς συλλογισμόν·

Ὁ Βαρελάς παραδέχεται τὰ θαύματα
ὁ Βαρελάς ὁμοῦ λέγει ὅτι ἀντιφάσκει ἡ Γραφή.
Ὁ Βαρελάς ἄρα ἀντιφάσκει εἰς ἑαυτόν!

Ἰδοὺ συλλογισμὸς πρωτότυπος καὶ ὑπ' οὐδεμιᾶς λογικῆς διδασκόμενος!!

Εἶτα καί ζει ἡμᾶς δὲ ὅτι ἀναμιγνύμεθα εἰς θεολογικά ζητήματα! Ἄλλὰ τίς ἀγνοεῖ ὅτι τὸ περὶ τῆς οὐσίας τοῦ ἀνθρώπου ζήτημα ἀνήκει ἰδίως εἰς τὴν φιλοσοφίαν; μόνος δ' κ. Μακρῆς! μόνος ὁ νεὸς οὗτος Νύκτις δι' ἡμετέρας εἶναι ὅτι ἡ θεολογία εἶναι διάφορος τῆς φιλοσοφίας, ἀγνοῶν ὅτι τὴν πρῶτην φιλοσοφίαν ὁ Ἀριστοτέλης, τὴν Μεταφυσικὴν δηλαδὴ, καλεῖ θεολογίαν. Ἄλλὰ φαίνεται ὅτι εἶναι τοσοῦτω μύωψ, ὥστε δὲν βλέπει ὅτι οἱ ἄγευστοι ὄντες φιλοσοφίας θεολόγοι τὴν ἐπανυμῶσαν μόνον κέκτηνται, πρᾶγματι δ' εἰσὶ δούλοι τῶν ἀληθῶν καὶ οὐδὲ τὸ παράπαν τὸ τέμενος τῆς κριτικῆς ἐπάτησαν. Ἡμεῖς πολυπραγμονοῦμεν ἢ ὁ κ. Μακρῆς ὁ ἀναμιγνύμενος εἰς φιλοσοφικά ζητήματα ἀφοῦ ἀγνοεῖ καὶ τὰ πρῶτα τῆς λογικῆς στοιχεῖα; Τὸ δὲ χεῖρον πάντων, ὅτι δὲν γινώσκει οὔτε τίνας λέγονται ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες· διότι τὸν Κλήμεντα δὲν θεωρεῖ ὡς πατέρα· τὸ δὲ χεῖριστον, ὅτι δὲν λέγει καὶ ἀλήθειαν· διότι ἐνῶ ἡμεῖς ἀναφέρομεν (σελ. 60 τῆς ἡμ. διατρ.) καὶ τὸν Εἰρηναίου καὶ τὸν Ἰουστίνου, λέγει ὅτι ἀναφέρομεν τὸν Ἀνθιμον Ἰεροσολόμων μόνον. Εἶναι τοῦτο ἴδιον μετρίου ἀνθρώπου καὶ μάλιστα θεολογίας ὀρεγόμενου;

Τελευτῶν δὲ (ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει τοῦ ἐαυτοῦ) λέγει ὅτι πολλὰ ἠδύνατο νὰ εἶπη, ἀλλ' ἀρεῖται εἰς ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος «τῆς ἀληθείας χάριν» δημοσιευόμενα! Ἄς μάθῃ ὁμοῦ ὅτι τὰ τοιαῦτα δὲν ἐκρίθησαν ἀπαντήσεως. Τοῦ λοιποῦ θὰ σιγήσωμεν. Νῦν δ' ἀπηνιτήταμεν οὐχὶ διὰ ν' ἀπισθεώσωμεν τοῦ καινοπρανοῦς τούτου θεολόγου τὸ φρόνημα (διότι φαίνεται ὅτι δὲν θέλει νὰ συνετιθῆ παράδειγμα δὲ εἶναι τὰ σφοδρὰ τοῦ κ. Μακράκη βραπίσματα, ἄτινα ἀνάληγον πάντη αὐτὸν ἀπέφηναν), ἀλλὰ διὰ νὰ παραδειγματίζωνται οἱ νεώτεροι, καὶ μὴ ἀποθρασύνωνται, ἀλλὰ μετ' εὐλαβείας καὶ συντόνου προσοχῆς χωρῶσιν εἰς πᾶσαν κριτικὴν ζήτησιν.

Ἐν δὲ τῇ ὑποσημειώσῃ καί ζει πάλιν τὴν «Θρησκευτικὴν Φωνήν» διότι συνέστησε τὸ ἔργον ἡμῶν «ὡς ἄξιον μελέτης καὶ σπουδῆς». Ἄν, ὦ γαθέ, ὁ μὲν βραπίζόμενος (ὡς καὶ ἡμεῖς λέγομεν) κ. Μακράκης δὲν ἀπῆντησεν, οἱ δὲ ἀντικρουόμενοι θεολόγοι συνιστῶσι τὸ ἔργον ἡμῶν, πρὸς τὴν ἢ τὴν τὴν προθυμίαν ὑμῶν οὐδόλωσ ὑφ' ἡμῶν ληφθέντων ὑπ' ὀψιν; πόσον εὐστοχεῖ ὁ Εὐριπίδης λέγων «Μισεῖ ὁ Θεὸς τὰς ἄγαν προθυμίας!» Ἄλλὰ μήπως ἀνεμνήσθη τοῦλάχιστον τοῦ ὀμητικοῦ ἐκείνου «αἰεὶ νεώτεροι ἄφρα-

θέουσι»; Καὶ ἀληθῶς μὲν λέγει ὁ Ἰσοκράτης ὅτι δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον «τοὺς μὲν πρεσβυτέρους περὶ ἀπάντων εἰδέναι τὸ βέλτιστον, τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ περὶ ἑνὸς ὀρθῶς γινώσκειν». Ἄλλ' ὁ κ. Μακρῆς ἐγγὺς τῆς ἀποδείξεως εἶναι. Ἐκ πολλῶν τεκμηρίων συμπεραίνεται ὅτι πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἔπρεπε νὰ γραφῆ «Μηδεὶς ἀφιλοσόφητος εἰσίστω» Καθόσον οὔτε ἡ περὶ τὴν διαλεκτικὴν δεξιότης τοῦ κ. Μακρῆς θὰ ἐγένετο καταφανής, οὔτε οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος θεολόγοι θὰ ὑπέπιπτον εἰς δογματικὰ ἀμαρτήματα, ἢ θὰ ἐθεώρουν ὡς ἱστορικὴν ἐπιστήμην ἀπ.λῶς τὴν θεολογίαν.*

ΚΑΡΟΛΟΥ ΔΕΛΥΣ Ο ΑΓΑΘΟΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν καὶ τέλος.)

Ἐζήσα, ἐμεγάλωσα, καὶ ἐγεννήθην ἴσως, ἐντὸς παραπήγματος λινοσκεποῦς, μεταξὺ τοῦ μπάρπα Ἀνοιχτομάτη καὶ τοῦ Ὀρنيθοφαγᾶ.

Ὁ δὲ Πολισσινέλλος δὲν ἐβράδυνε νὰ λησμονηθῆ. Ἀπέκτησα ἄλλον φίλον ὁ φίλος οὗτος ὁ Γιβελόττης. Ἦτο, κύριε, ἕνας χονδρὸς γάτος, πυρρόθριξ καὶ ψαρός, πρᾶος καὶ κολακευτικὸς. Ὁ Ὀρنيθοφαγᾶς πολλάκις ἐπεθύμησε τὸν Γιβελόττην κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς πενιχρᾶς τροφῆς μας· αὐτὸς δὲ ὁ φρικώδης ὀρنيθοκλέπτης ἦτο ἀνάδοχος καὶ τοῦ Γιβελόττου. Πεσὼν ἐκ τῆς ὑδρορροῆς στέγης τινὸς ἔσπασε τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμὸν του· καὶ τοῦτο τῷ ἔδιδεν ὕψος πολὺ κωμικὸν καὶ ἐλεεινόν. Ἔνεκα τοῦ παθήματος τούτου ὁ μπάρπα Ἀνοιχτομάτης μετέβαλε τὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς διάταξιν ὄλων τῶν πιραστάσεων μας, διότι ὁ Γιβελόττης ἦτο ἡθοποιός, καὶ τί ἡθοποιὸς κύριε!... Πῶς ἔπαιζε τὴν σκηνὴν τοῦ ἀστυνόμου! μὲ πόσην καλοκάγαθίαν ἐδέχετο τὰ κτυπήματα τοῦ Πολισσινέλλου! Τὸ νὰ κτυπᾷ μὲ τὸ ποδαράκι του, κύριε, ἦτο τὸ ἀγαπητὸν μέρος του... Ἦτο πολὺ καλὸς κύριε, πολὺ καλός! Εἶχε τὸ ἐνάρετον προτέρημα τοῦ Κυρίου Μαρτύ, ὅστις δὲν ἠδυνήθη ποτὲ ν' ἀποφασίσῃ νὰ σφάξῃ τὸ ἐλάχιστον θῦμα. Ἀφῆνε νὰ δέρνεται, ἀλλὰ ποτὲ δὲν κατάρθρωσαν νὰ τὸν διδάξωσι νὰ κτυπήσῃ κἂν μίαν Μαριονέτταν.

*) Τὸν ἔλεγχον τοῦτον τῆς θρασύτητος καὶ ἀλογίας τοῦ νέου θεολόγου δὲν ἠθέλησε νὰ δημοσιεύσῃ ὁ ἐκδότης τοῦ Σωτήρος. Τὸν λόγον ἀγνοοῦμεν· ὑποθέτομεν ὅμως ὅτι ἐκ βαθέος θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ ζήλου οὐ κατ' ἐπίγνωσιν ἐκωλύθη, καὶ οὐχὶ διότι εὐαρεστεῖται εἰς ἀριτομυθεύματα καὶ ὑβρεῖς.

Ὁ Γιβελόττης καὶ ἐγὼ ἐζῶμεν ὡς ἀδελφοί Μετὰ τὴν παράστασιν ἐπιστρέφομεν ὁμοῦ· δὲν μ' ἀφηνεν εἰμὴ μόνον διὰ τὴν καθήκοντα τῆς τέχνης του, ἢ διὰ τὰς φροντίδας τῆς συντηρήσεώς του, διότι δὲν τῷ ἔδιδον τίποτε.

— Ἄς πιάνῃ ποντικούς! ἔλεγεν ὁ μπάρπα Ἀνοιχτομάτης.

Καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν ἐτρεφόμην πολὺ καλλίτερα ἀπ' αὐτόν. Ὁ διευθυντῆς καὶ ὁ Ὀρنيθοφαγᾶς ἐξεφάντοναν εἰς τὸ καπηλεῖον· ἐγὼ δὲ ἐνόμιζον ἐμαυτὸν εὐτυχῆ, ὅταν ὁ εἷς ἢ ὁ ἕτερος μοὶ ἐκόμιζε τεμάχιον ἄρτου τὸ ἐσπέρας. Δι' ὃ ποίαν φιλίαν καὶ ποίαν εὐτυχίαν δὲν ἠσθανόμην πρὸς τὸν δυστυχῆ ἐκείνον Γιβελόττην!... Μὲ ὑπηρετεῖ πλεῖστον ἢ ὅσον ἐγὼ ἠδυνάμην νὰ τὸν ὑπηρετῶ. Πολλάκις ὅταν ἐκρύονα αὐτὸς μὲ ἐθέρμαινε· ὅταν δὲ αὐτὸς ἐπέιναι ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην νὰ τῷ δώσω τροφήν.

Μίαν φορὰν, τὸ ἐνθυμοῦμαι, ἦτο ἡ ἐπιούσα μεγάλης εἰσπράξεως ὁ μπάρπα Ἀνοιχτομάτης μοὶ ἔδωκε δύο πεντάρας. Τί χαρά... ἔτρεξα ν' ἀγοράσω κομμάτι φλεμόνι, ἐπέστρεψα τρέχων εἰς τὸ ὑπερφῶν μας... (Ὅλαι αὐταὶ αἱ λεπτομέρειαι ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν μου ὡς νὰ συνέβησαν χθές· καὶ ὅμως παρῆλθον πολλὰ ἔτη ἔκτοτε). Εἰσέρχομαι, ὁ Γιβελόττης ἔλειπεν· ἀλλὰ προηγουμένως εἶχα τὴν ἀφροσύνην νὰ θέσω τὸ πολῦτιμον φλεμόνι ἐπὶ ἐνὸς χωλοῦ τραπεζίου, τὸ ὁποῖον βλέπω ἀκόμη. Ἡμίσεια ὥρα παρέρχεται πρὶν δυνηθῆ νὰ ἐνταμώσω τὸν φίλον μου. Ἐπὶ τέλους φθάνει μὲ ἐν ποντίκιον εἰς τὸ στόμα τοῦ τὸ ἀποσπῶ καὶ τὸ ἀπορίπτω μὲ περιφρόνησιν. Εἶτα δὲ εἰσέρχομαι πάλιν διὰ τοῦ παραθύρου κρατῶν αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας μου καὶ ὀμιλῶν αὐτῷ περὶ τῆς εὐχίας, ἣν ἐμελλον νὰ τῷ κάμω... Τὸ ὑπερφῶν μας ἦτο πλῆρες καπνοῦ ὁ Ὀρنيθοφαγᾶς κατακαθήμενος ἐμπροσθεν τῆς ἐστίας ἔψηνέ τι ἐντὸς παλαιοῦ τηγανίου... Κατὰ πρῶτον μὲν τὸν βλέπω καὶ τρέχω εἰς τὸ τραπεζάκι... Τίποτε, πλέον, τίποτε... Φρικῶδες προαίσθημα μὲ κυριεύει· ῥίπτομαι πρὸς τὴν ἐστίαν, καὶ τί ἀναγνωρίζω ἐντὸς τοῦ τηγανίου;... Τὸ φλεμονοκόμματόν μου!... Ἄχ! τὴν ἀχρεῖον τὸν Ὀρنيθοφαγᾶν! Τομᾶ νὰ μοῦ κάμῃ καὶ ἕνα φρικώδη μορφασμόν!...

Ἐχρειάσθην λοιπὸν τότε ἐγὼ πλέον τῆς ἡμισείας ὥρας ἀναζητῶν τὸ ποντίκιον τοῦ Γιβελόττου· τέλος ὅμως τὸ ἀνεῦρον καὶ τοῦ τὸ ἀπέδωκα κλαίον.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)